

Majandus- ja infotehnoloogiaministri määruse „Töölase konkurentsivõime toetamine“ eelnou seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Toetuse andmise eesmärk on rahastada tegevusi, mis aitavad tööturul eemale jäänud ja tööturul ebasoodsamas olukorras olevatel inimestel tööle saada ja hõives püsida. Tegevused on suunatud naistele, mittetöötavatele 16–29-aastastele noortele ja nende tugivõrgustikule, pererändega saabunud uussisserändajatele, rahvusvahelise kaitse saajatele ja romadele, vanemaäalistele ning mittetöötavatele inimestele, kes vajavad tööle saamiseks enam tuge ja võimestamist.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna nõunikud Anna-Liina Väkrum (anna-liina.vakram@mkm.ee, tel 5911 5470), Annika Sepp (annika.sepp@mkm.ee, tel 5911 9425) ja Kelli Ilisson (teenistusest lahkunud), tööturuteenuste juht Kristi Suur (kristi.suur@mkm.ee, tel 5913 9212), Sotsiaalministeeriumi nutika arengu toetamise osakonna nõunik Natalja Tšikova (natalja.tsikova@sm.ee, tel 5917 1536) ja peaspetsialist Jüri Lössenko (juri.lossenko@sm.ee, tel 5913 7882).□

Eelnõu koostamisel olid partneriteks Kultuuriministeerium ja Sotsiaalkindlustusamet. Koostööd tehti ka Haridus- ja Teadusministeeriumi, Rahandusministeeriumi, kohalike omavalitsuste, Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*), huvi- ja sidusrühmadega ning eelneval perioodil korraldatud taotlusvoorudes toetust saanutega.

Määruse eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Piret Eelmets (piret.eelmets@sm.ee, tel 626 9128).

Eelnõu on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee, tel 626 9320).

1.3. Märkused

TAT on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs seletuskirja IV osas.

2. Määruse sisu

Määrus on jaotatud kümneks peatükiks, mis omakorda jagunevad 29 paragrahviks:

1. peatükk „Üldsätted“
2. peatükk „Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, toetuse määr ja riigiabi“
3. peatükk „Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele“
4. peatükk „Toetuse taotlemine“
5. peatükk „Taotluste menetlemine“
6. peatükk „Taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamine“

7. peatükk „Toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused“
8. peatükk „Aruannete esitamine“
9. peatükk „Toetuse maksmise tingimused“
10. peatükk „Finantskorrektsioonid ja vaided“.

Määruse 1. peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala, terminid, toetuse andmise eesmärk ja tulemus ning rakendusasutus ja rakendusüksus.

Määruse §-s 1 reguleeritakse, millise meetme ja tegevuse elluviimiseks toetust antakse. Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) vahendite kasutamisel perioodil 2021–2027 Eestis on aluseks „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027” (edaspidi *rakenduskava*), mis on koostatud, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 10 nimetatud partnerluslepet ja mille on kinnitanud nii Vabariigi Valitsus kui Euroopa Komisjon. Rakenduskava viiakse ellu perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (ÜSS2021_2027) § 1 lõike 1 punkti 1 alusel.

Määruse §-s 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Lõikes 1 sätestatakse määruse alusel antava toetuse andmise eesmärk – parandada töötajate, sealhulgas noorte ja pikaajaliste töötute ning tööturult eemale jäänud ja tööturul ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate inimeste tööle saamise võimalusi ja suurendada aktiveerimismeetmete kättesaadavust. Ebasoodsas olukorras olemise all mõeldakse olukorda, kus sihtrühmal esineb takistusi tööle saamisel ja tööl püsimisel. See sihtrühm vajab oma tööhõivevõime suurendamiseks, tööturule liikumiseks ja seal püsimiseks suuremat tuge. Tegemist on heterogeense rühmaga, kelle puhul tingivad ebasoodsa olukorra järgmised tegurid: puuduv või aegunud haridus ja oskused, sotsiaalsed probleemid, probleemid tervisega, puuduv või vähene töökogemus, vähene keeleoskus, puue (sh liikumis-, nägemis-, kuulmis- või intellektipuue) või erivajadus, pikaajaline sunnitud tööturult eemalolek jms. Sihtrühmast tulenevalt on toetuse andmisel oluliseks põhimõtteks individuaalne lähenemisviis ja seetõttu peab teenuste osutamine lähtuma sihtrühma tööle asumise takistustest. Projektid peaksid muuhulgas püüdnud lahendada probleeme, mis põhjustavad tõrjutust või hoiavad inimesi tööturult eemal. Projekti sihtrühma piiritlemisel tuleb lähtuda määruse §-s 4 loetletud toetatavatest tegevustest, mis täpsustavad, keda käsitatakse määruse kontekstis ebasoodsas olukorras oleva inimestena. Aktiveerimismeetmete all mõeldakse nii aktiivseid tööturumeetmeid ehk tööturuteenuseid kui ka tööturu konkurentsivõimet toetavaid tegevusi ja tegevusi, mis nügivad inimesi selles suunas, et nad oleks valmis tööd otsima ja tööturule sisenema. Tööturul aktiivsusest käsitletakse tööturupoliitikas ja statistikas ka seda, kui inimene otsib tööd ja on valmis tööle asuma.

Lõikes 2 on esitatud meetmete nimekirja väljundnäitaja, millesse toetuse andmisega panustatakse. Väljundnäitaja on „Osalusloetelude arv“, mis määruse mõistes tähendab, et loetakse inimese projekti sisenemise kordi ehk ühe inimese projekti sisenemine loetakse üheks osalusloeteluks. Meetme raames on planeeritud 20 256 osalusloetelut. Seejuures võib sama isikut lugeda toetuse andmise perioodi jooksul korduvalt, st projektis osalemise katkestamisel ja hiljem uuesti sisenemist loetakse uueks osalusloeteluks.

Lõikes 3 on esitatud meetmete nimekirja tulemusnäitaja, millesse toetuse andmisega panustatakse. Tulemusnäitajaks on „Peale teenuse saamist tööhõives olev tööeline elanikkond“ ja selle sihttasemeks on, et 40% projektis osalenutest peab toetuse andmise ehk

projektis osalemise tulemusena olema tööle rakendunud peale projektis osalemist. Erandiks on noortele mõeldud tegevused, mille puhul on tööle rakendumise sihtnäitaja vähemalt 25% projektis osalenutest, seda põhjusel, et lisaks tööle rakendumisele loetakse noorte puhul oluliseks positiivseks tulemuseks ka haridussüsteemi naasmine. Projekti käsitletakse tervikliku sama eesmärgiga tegevuste kogumina, mistõttu ei loeta tööle rakendumist osaleva isiku puhul iga üksiku teenuse väljumise järel, vaid tervikuna projektis osalemise lõppedes. Andmete allikaks on Statistikaameti poolt kord aastas RÜ ja RA tarbeks koostatav andmestik, mis tugineb töötamiseregistri andmetele. Meetmete nimekirjas on tulemusnäitaja sihttase on 38%, mis on erinevate tegevuste keskmine.

Lõige 4 täpsustab, et toetuse andmisel arvestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta, ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika suhtes kohaldatud finantsreeglid, artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ning aidatakse kaasa Riigikogu 12. mai 2021. a otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ (edaspidi *strateegia „Eesti 2035“*) aluspõhimõtete hoidmisele ja sihi „Eestis elavad arukad, tegusad ja tervist hoidvad inimesed“ alasihi „Arukas inimene“ saavutamisele. Vastavalt rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm*) analüüsile ei ole meetmel eeldatavalt märkimisväärt negatiivset mõju ühelegi keskkonnanäitajale, seega on meede kooskõlas „ei kahjust oluliselt“ põhimõttega ning täiendavate leevendusmeetmete kehtestamine ei ole vajalik.

Lõikes 5 on esitatud näitajad, millega hinnatakse lõikes 4 nimetatud aluspõhimõtete hoidmist ja strateegia „Eesti 2035“ sihi saavutamist. Näitajateks on 15–74-aastaste tööjõus osalemise määr, ligipääsetavuse näitaja, soolise võrdõiguslikkuse indeks ning hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik. Soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks toetatakse naiste tööturu konkurentsivõime suurendamise ning tööle aitamiseks ja tööl püsimiseks vajalike oskuste arendamisele suunatud tegevusi. Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdikusse panustab tööturul ebasoodsamas olukorras olevate inimeste (mh vanemaealised, sisseerandajad) toetamine. Toetatavad tegevused arvestavad ligipääsetavuse nõuetega nelja peamise puudeliigi lõikes.

Määruse §-s 3 nimetatakse meetme rakendusasutus (edaspidi RA) ja rakendusüksus (edaspidi RÜ): RÜ on Riigi Tugiteenuste Keskus ja RA on meetmete nimekirja meetme 21.4.2.3 rakendusasutusena nimetatud ministeerium.

Määruse 2. peatükis sätestatakse projekti raames toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr ning seos riigiabiga.

Määruse §-s 4 sätestatakse toetatavad tegevused ja tegevuste sihtrühmad. Toetatavad tegevused ja tegevuste sihtrühmad täiendavad tööturuteenuste ja -toetuste seaduse (TTTS) alusel töötukassa osutatavaid tööturuteenuseid, toetades TTTS-i eesmärgi ja aidates tagada heaolu arengukavas 2023–2030 nimetatud tööhoive eesmärgi. Vastavatele avatud taotlusvoorus toetatavatele tegevustele viitab ka tööturuprogrammi tegevus 107 „Toetuse taotlemine uutele sihtrühmadele uute tööturuteenuste pakkumise laiendamiseks“. 2024. aastal TTTS-i asemel jõustuva tööturumeetmete seaduse¹ § 5 lõige 2 toob senisest veelgi selgemalt esile, et lisaks töötukassale võivad tööturumeetmete (st tööturuteenuste ja -toetuste) pakkumist korraldada ja tööturumeetmeid pakkuda kohaliku omavalitsuse üksused ja muud asjaomased

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/107032023005>

füüsilised ja juriidilised isikud seaduses sätestatud juhul või valdkonna eest vastutava ministri kehtestatud tööturumeetmete pakkumise tingimustel ja korra kohaselt.

Tegevused on jaotatud viide kategooriasse sõltuvalt sihtrühmast. Määruse alusel antakse toetust projektidele, mille raames viiakse ellu tegevusi, mis toetavad töötajate, eelkõige noorte, töötute, tööturult eemalejäänud ja tööturul ebasoodsas olukorras olevatesse rühmadesse kuuluvate isikute töölesaamise võimalusi ja aktiveerimismeetmete kättesaadavust avardavaid tegevusi. Tegevuste planeerimisel on oluline lähtuda sihtrühmast ja selle vajadustest, sekkumisi kavandades tuleks arvestada sihtrühmaga, katsetades uusi lähenemisviise, kus asjakohane ja võimalik. Tegevuste elluviimisel tuleb märgata osaleja kogetavaid takistusi ning pöörata tähelepanu ka nendele probleemidele, mida kohe ei märgata. Juhul, kui ei ole sätestatud teisiti, loetakse määrust läbivalt tööeliseks elanikkonnaks 15–74-aastane isik.

Toetatavate tegevuste vajalikkuse põhjendus

2019. aastal tegid Technopolis Group Eesti OÜ, Ernst & Young Baltic AS, Balti Uuringute Instituut ja SA Poliitikauuringute Keskus Praxis Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 vahehindamise. Rakenduskava vahehindamise eesmärk oli anda hinnang rakenduskava asjakohasusele, tulemuslikkusele, mõjule ja jätkusuutlikkusele prioriteetsete suundade tasandil. Uuringu tulemustes leiti, et prioriteetsed suunad on olnud tulemuslikud. Avatud taotlusvoorude puhul leiti, et need võimaldavad pöörduda laiemal sihtrühmal poole, viia ellu väikesemahulisi projekte ja saavutada tulemused kokkuhoidlikumalt. 2017. aasta struktuurivahendite tõhususe ja toetuse saajate halduskoormuse hindamise uuringus leidsid Ernst & Young Baltic AS ja SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, et avatud taotlusvoorud on toimiv lahendus, kui eesmärgiks on kaasata laiem sihtrühm poliitikalahenduse väljatöötamiseks ja elluviimiseks. Ühtlasi leiti, et avatud taotlusvoorud on rakendusskeemina sobivad ja toimivad, kui eesmärk on võimestada sihtrühma ning leida poliitikaalaldkonnas esinevatele probleemidele uudseid ja konkureerivaid lahendusi. Hindamise tulemused tõestavad, et avatud taotlusvoorudes elluviidavad tegevused aitavad tööturule liikuda keerulisematel sihtrühmadel. Perioodil 2021–2027 jätkatakse selliste tegevuste toetamist, mis on mõeldud sihtrühmadele, kes on tööturul haavatavad oma sotsiaalmajandusliku tausta või vanuse tõttu või on mõnel muul põhjusel tööturul ebasoodsas olukorras.

2022. aastal oli Statistikaameti andmetel Eestis ligi 40 200 töötut vanuses 15–74, kes ei töötanud, kuid otsisid aktiivselt tööd ja olid valmis kohe, s.o kahe nädala jooksul tööd alustama. Töötute arv vähenes aastaga 2900 võrra ning töötuse määr langes 6,2%-lt 5,6%-ni. Registreeritud töötuid oli Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*) andmetel 2022. aastal 46 980 (sh 10 449 vähenenud töövõimega) ja registreeritud töötuse määr oli 7,0%. Eesti elanikkonnast umbes 3,6% on mitteaktiivsed, sh loetakse mitteaktiivseks rasedus-, sünnitus- ja lapsehoolduspuhkusel olijad ning need, kes hoolitsevad laste või teiste pereliikmete eest, keda 2022. aastal oli 20 000.

Mõjutatuna viiruse COVID-19 pandeemiast hakkas pikaajaliste töötute arv kasvama, jõudes 2021. aastal 11 600 inimeseni, samuti kasvas heitunud töötajate arv, mis oli 2021. aastal 7100. Vaatamata pandeemiast tingitud muutustele tööturul ja ühiskonnas ning 2022. aastal alanud sõjast Ukrainas on pikaajaliste töötute arv vähenenud. 2022. aastal oli pikaajalisi töötuid 10 500, mis on 26% töötutest. Aasta võrdluses vähenesid nii pikaajaliste töötute arv kui ka pikaajalise töötuse määr (1,7%-lt 1,5%-ni). 2023.a. I kvartalis oli kokku 8200 pikaajalist töötut (ca 21% töötutest), mis oli 2900 võrra vähem kui aasta tagasi. Samas oli 2022. aastal heitunud 11 600, mis on kolm korda enam kui COVID kriisi eelsel ajal.

Vaatamata pikaajalise töötuse vähenemisele viitab pikaajaliste töötute võrdlemisi suur osatähtsus struktuursele tööpuudusele ja vähestele mobiilsusele, st tööturu vajaduste ja pakkumise vähestele kattuvusele. Kuna pikaajalised töötud on väga heterogeenne grupp, tuleb neile teenuste pakkumisel läheneda individuaalselt. Tegeleda tuleb ka heitunutega, kes on loobunud aktiivsetest tööotsingutest või ei ole kohe valmis tööle asuma, kuid kes siiski soovivad tööle minna. Vaatamata töötuse, sealhulgas pikaajaliste töötute osakaalu vähenemisele, on olemas riskirühmad, kelle töötuse määr on võrreldes teistega kõrgem ning kellel on oht jääda püsivalt töötuks. Teiste seas kuuluvad sellistesse riskirühmadesse noored ja vanemaealised, samuti inimesed, kes vajavad tööturule liikumiseks individuaalset ja intensiivset tuge. Tulenevalt suuremast sotsiaalmajanduslikust riskist (nt vanus, etniline taust, keeleoskus, puudulik või aegunud oskused jne) ei jõua nad alati neile vajalike teenuste ja meetmeteni.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt toetatakse tegevusi, mis on suunatud 16–29-aastasele mittetöötavale noorele või noore vanemale/tugivõrgustikule ning samuti toetatakse ennetustööd, mis on suunatud lastele ja noortele alates 13-ndast eluaastast. Eesmärk on suurendada noore konkurentsivõimet, et ta tööle aidata või haridussüsteemi lõimida ning seeläbi tagada tema hilisem edukas toimetulek tööturul. Tegevuse eesmärk on eelkõige toetada neid noori, kes ei õpi ega tööta. Kuna abi vajavad ka noored, kes on küll Eesti hariduse infosüsteemi nimekirjas, kuid tegelikult koolis ei käi, on oluline võimaldada ka nendele noortele nõustamine ja abi. Tegevuste raames on oluline muuhulgas, et noored, kes on koolikohustuslikus vanuses, saaksid tuge, et õpinguid jätkata. Samuti on oluline pakkuda tegevusi noore tugivõrgustikule, sest noor on üks osa oma peresüsteemist ning perekonna toimetulek mõjutab noore toimetulekut ja vastupidi. Praktikas on esinenud olukordi, kus mittetöötavale noorele on vaja pakkuda abi, kuid takistuseks on näiteks suhted vanematega või on noore abistamiseks vaja kasutada mõne tugivõrgustiku liikme abi selleks, et noor jõuaks tööle või kooli. Samas võib vaimse tervise murede korral, lisaks teenuste pakkumisele noorele, olla väga oluline pakkuda tuge ka noore lähedastele. Noorema (alates 13-aastaste) sihtrühma hõlmamine tegevustes on ennetava iseloomuga vältimaks hilisemat riskikäitumist.

Lõike 1 punkti 2 kohaselt toetatakse tegevusi, mis on suunatud mittetöötavatele ja mitteõppivatele isikutele, kes vajavad tööle saamiseks ja tööl püsimiseks individuaalset ja intensiivset lähenemisviisi. Sihtrühma vaates võib tegu olla inimestega, kellel on suurem sotsiaalmajanduslik risk ja kes kogevad tööturule liikumisel ja seal püsimisel takistusi, näiteks sotsiaalprobleemid, mille lahendamiseks nad ise toime ei tule, probleemid enesehinnanguga, aga ka madal haridustase või aegunud oskused. Samuti võivad sihtrühma kuuluda inimesed, kellel on probleeme tervisega, sealhulgas kellel on puue ning kelle takistused tööturule liikumisel ja seal püsimisel on seotud peamiselt tervisega. Tegevuse raames toetatakse sekkumisi, mis on suunatud sihtrühma toetamisele probleemide märkamisel ja teadvustamisel ning nende lahendamisel, toetades tööturule või haridussüsteemi liikumist ja vajaduse korral tugiteenusteni jõudmist. Tegevuse raames on oluline pöörata tähelepanu sihtrühma kogetavatele takistustele ning vajaduse korral pakkuda tegevuses osalejale individuaalset tuge tema takistuse lahendamisel. Tööle saamiseks ja tööl püsimiseks vajalikud tegevused võivad olla näiteks erinevad nõustamised kogetavast takistusest tulenevalt. Nii võib vajalik olla nõustamine tööotsingutega seoses, nt kandideerimisdokumentide koostamine ja intervjuudel osalemise ettevalmistamine mh prooviintervjuude läbiviimine. Tööle asumisel võib pikaajaliselt tööturult eemal olnud inimesele pakkuda näiteks tööhõives püsimise toetamiseks tuge töökeskkonnas toimetulekul erinevate uute olukordadega kohanemisel ja neile lahenduste leidmisel, kasutades selleks erinevaid nõustamisviise. Samuti võib sihtrühma liige vajada tööle või õppesse asumiseks sotsiaalseisloomuga teenuseid, sel juhul tuleks projektis osalejat

toetada talle vajalike teenuste saamisel kohalikust omavalitsusest või muu sarnase teenusepakkuja juures.

Lõike 1 punkti 3 kohaselt toetatakse tegevusi, mis on suunatud mittetöötavatele pererändega saabunud uussisserändajatele, rahvusvahelise kaitse saajatele ja romadele nende tööalase konkurentsivõime suurendamiseks, tööle aitamiseks ja tööl püsimiseks. Tegevuse eesmärk on toetada eelkõige neid pererändega saabunud uussisserändajaid, rahvusvahelise kaitse saajaid ja romasid, kes ei tööta, seejuures ei ole välistatud õppimine. Tegevuse raames elluviidavad tegevused on suunatud sihtrühma tööturule lõimimisele, sealhulgas tööturul püsimise toetamisele ja sellega seotud tegevuste elluviimisele, samuti vajalike tugiteenustega sidustamisele ja vajaduse korral koolisüsteemi lõimimisele. Tegevuse raames on esile toodud romad, kuna tegemist on sihtrühmaga kelle tööturule lõimimine on kultuurilistest eripäradest tulenevalt keeruline ning üldiselt iseloomustab sihtrühma kõrge töötus ja madal tööhõive. Eeltoodust lähtuvalt tagatakse määrusega võimalus osutada romadele tegevusi mille eesmärgiks on nad tööturule lähemale tuua ja valmistavad neid ette aktiivselt tööturul osalema. Teisi vähemusrühmade sihtrühmi keda määruses eraldi nimetatud ei ole on võimalik toetada teiste määruses kavandatud tegevuste raames.

Lõike 1 punkti 4 kohaselt toetatakse tegevusi, mis on suunatud mittetöötavatele 55-aastastele ja vanematele inimestele nende tööalase konkurentsivõime suurendamiseks, tööle aitamiseks ja tööl püsimiseks. Tegevuse raames pakutakse sihtrühma liikmetele tegevusi, mis toetavad nende tööturule liikumist. Planeeritavad tegevused võivad anda praktilisi oskusi, suurendada teoreetilisi teadmisi, kujundada minapilti või parandada eneseväärikust, samuti on eeldatud vajaduspõhine tugiteenustega sidustamine kohaliku omavalitsuse, töötukassa, meditsiinisüsteemi vms kaudu tulenevalt osaleja/sihtrühma individuaalselt vajadusest. Tööturule liikumise järel on asjakohane pakkuda sihtrühmale tugiteenuseid, mis toetavad nende tööturul püsimist. Sellisteks tugiteenusteks võivad olla nõustamine, jätkutugi vms. Praktika on näidanud, et tööturule liikumise järel on tööharjumuse tekkimise perioodil oluline tugi ilmnunud probleemide ja takistuste lahendamisel, et ennetada tööturult väljalangemist.

Lõike 1 punkti 5 kohaselt toetatakse tegevusi, mis on seotud naiste tööalase konkurentsivõime suurendamisega, et toetada nende tööle asumist ja tööl püsimist tööks vajalike oskuste arendamise kaudu, samuti on tegevuse raames asjakohane pakkuda vajalikke tugitegevusi ja toetavaid teenuseid, nt nõustamisteenused, kovisioon, vajaduse korral mentorlus ja tööle asumisel jätkutugi esimestel töökuudel. Projektis osalevad naised võivad projekti sisenemisel olla hõivatud tööga, viibida ema-, isa-, lapsendaja- või vanemapuhkusel, õppida või olla töötud (sh registreeritud töötud), samuti võib nende staatus tööturul projekti vältel muutuda omamata mõju nende õigusele projektis osalemist jätkata. Tegevuse eesmärk on eelkõige toetada naisi, kes on töötud ja soovivad liikuda tööturule, samuti naisi, kes töötavad, kuid kelle eesmärk on asuda tööle uude valdkonda, mille tarbeks on vaja omandada uued teadmised ja praktilised oskused. Lisaks tööturuoskustele on oluline pöörata tähelepanu tegevustes osalevate naiste heaolule, märgata ja teadvustada võimalikke takistusi ning nendele tähelepanu pöörata.

Lõige 2 sätestab, et projektide raames elluviidavates tegevustes osalemine ja osutatavate teenuste saamine on sihtrühma kuuluvatele inimestele tasuta.

Lõige 3 sätestab, et määruse tähenduses on *mittetöötav isik* see, kes ei ole hõivatud TTTS § 6 lõike 5 punktides 3–5¹ nimetatud tegevusega. See tähendab, et töötamiseks loetakse töösuhe juhul, kui inimene saab oma tegevuse eest tasu, mis on maksustatud sotsiaalmaksuga. Erandiks on määruses ajutine töötamine TTTS §-s 4² sätestatud tingimusel, mille kohaselt on

registreeritud töötul õigus töötü töötuna arveloleku ajal ajutiselt töötada kuni kaheksa päeva kalendrikuus, maksimaalselt 12 kalendrikuul 24-kuulises ajavahemikus, ning seejuures ei ületa talle makstav tasu ühes kalendrikuus 40 protsenti töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud kalendriaasta kuu töötasu alammäära. Samuti loetakse määruse kontekstis mittetöötavaks lapsehoolduspuhusel viibivat inimest. Mõiste hõlmab nii isikuid, kes ei tööta ja otsivad aktiivselt tööd kui ka neid, kes ei otsi aktiivselt tööd, sealhulgas nii registreeritud kui registreerimata töötuid, aga ka mitteaktiivseid (sh õppijad) ja heitunud isikuid.

Lõige 4 sätestab, et määruse tähenduses mõistetakse *tugivõrgustikuna* sihtrühma kuuluva noore lähedasi inimesi: perekonda, eestkostjat ja hooldusperekonda kuuluvaid liikmeid. Tugivõrgustikuks on oluline lugeda eelkõige inimesi, kes on abi vajava noorega lähedalt seotud ja kes võivad noore olukorrast tulenevalt olla olukorrast kaassõltuvad ja vajada abi.

Lõikes 5 sätestatakse, et sihtrühmale tegevuste kavandamisel tuleb pidada silmas ligipääsetavuse ja universaalse disaini põhimõtteid, mis hõlmavad liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimeste erivajadusi. Samuti tuleb arvestada selliste erivajadustega, mille iseloom on ajutine ning mis võivad ilmned tegevuses osalemise vältel ja tingida ajutise iseloomuga erivajaduse. Näiteks võib inimene vajada liiklusõnnetuse tagajärjel traumast taastumiseni, liikumiseks abivahendit (kargud, ratastool vms).

Lõige 6 sätestab, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, millega ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju. Vastavalt rakenduskava DNSH (ingl. „do not significant harm“) analüüsile ei kahjusta TAT tegevused oluliselt ühtegi keskkonnamärgi ega suurenda negatiivseid keskkonnamõjusid. Tegevuste elluviimisel tuleb tagada minimaalne ökoloogiline jalajälg, koolituste jm ürituste korraldamisel lähtutakse nn keskkonnasõbraliku sündmuse põhimõtetest nii tootlustamise ja transpordi planeerimisel kui ka materjalide (trükised, meened, nimesildid) kasutamisel ja teabe vahendamisel (digiprügi vältimine). Võimalusel eelistatakse korduvkasutatavaid ja kestlikke tooteid ja pakendeid ning energiasäästlikke seadmeid, pakutakse veebikohtumiste võimalust, välditakse üleliigset transpordikasutust või valitakse väiksema CO₂-heitega sõidukeid. Teenuste ja toodete (mööbel, puhastustooted, kontoritarbed, IT-seadmed) hankimisel lähtutakse soovitatult keskkonnaministri 29.06.2021 määruse nr 35² „Hanketähtsuse esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnamõju hindamise kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestavad tingimused“ lisas 4 sätestatud põhimõtetest.

Määruse § 5 täpsustab abikõlblike kulude loetelu.

Lõiked 1 ja 2 sätestavad, et abikõlblike kulude tegemisel tuleb lähtuda Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*), käesolevas määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatust. Abikõlblikud on kõik kulud, mis on vajalikud §-s 4 nimetatud tegevuste elluviimiseks, mis on tehtud § 2 kohase tulemuse saavutamiseks ja vastavalt §-s 8 sätestatud piirmääradele. Paragrahvis 5 nimetatud abikõlblike kulude puhul tuleb lähtuda määruses sätestatud tingimustest. Kõik tegevustega seotud kulud peavad olema põhjendatud ning neil peab olema märkimisväärne mõju projekti tulemuste saavutamisele. Projekti mõju hinnatakse

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/102072021013>

esimese hindamiskriteeriumi all. Mõju on võimalik hinnata juhul, kui on selgitatud tegevuse sisu, kestust ja selle vajalikkust lähtuvalt projekti sihtrühmast. Näiteks kui planeeritakse koolitusi või nõustamisi, siis näidatakse nende kestus ja nõustamiskordade arv ning põhjendatakse, millele toetudes on jõutud sellisele järeldusele. Kui soovitakse ellu viia tegevusi, mida varem Eestis ei ole tehtud või on tehtud väga vähesel määral, tuleb põhjendada (võimaluse korral viidata teiste riikide kogemusele), kuidas just need tegevused aitavad saavutada projekti tulemusi ja miks need on tõhusamad praegu pakutavatest teenustest.

Lõike 3 kohaselt võib lugeda abikõlblikeks kulud, mis on tekkinud kuni kolm kuud enne RÜ-le taotluse esitamist. Nimetatud kuludele on sätestatud piirmäär ning need võivad moodustada kuni 5% projekti abikõlblikest kogukuludest, kuid kõige rohkem 3000 eurot. Varasemate programmiperioodide praktika on näidanud, et enne taotluse esitamist tehtavad kulud on pigem ettevalmistava iseloomuga (projekti taotluse koostamine, sihtrühma väljaselgitamine), mistõttu on põhjendatud nimetatud kuludele piirmäära seadmine. Määruse alusel on struktuurivahendid eelkõige ette nähtud projekti sihtrühmale teenuste osutamiseks ja nende tööalase konkurentsivõime suurendamiseks. Taotleja peab arvestama, et kui ta on teinud kulusid enne taotluse rahuldamise otsust, siis negatiivse otsuse korral neid kulusid ei hüvitata.

Lõikes 4 kohaselt ei kohaldata 3000 ja kuni 5% projekti abikõlblikest kuludest § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul, kus on tegemist kohalike omavalitsuste noortele ning nende lähedastele suunatud tegevustega ning juhtumikorralduse ja võrgustikutööga ning see võib vajada enne projekti algust näiteks inimeste värbamist, mis suuremate projektide puhul ei pruugi mahtuda piirangu sisse.

Lõikes 5 sätestatakse abikõlblike kulude hüvitamise tingimused § 4 kohaste tegevuste elluviimiseks ja §-s 2 nimetatud tulemuste saavutamiseks. Abikõlblike kulusid hüvitatakse ühikuhinna, tegelike kulude ja ühtse määra alusel.

Lõige 6 sätestab kaudsete kulude hüvitamise ühtse määra alusel, mis on 7% projekti tegevuste elluviimisega seotud otsestest abikõlblikest kuludest.

Lõikes 7 täpsustatakse, et projekti kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 21 lõikes 4 nimetatud kulud.

Lõikes 8 selgitatakse, et lõikes 5 nimetatud ühikuhinna all on mõeldud nn siseriiklikku ühikuhinda, mille alusel rahastatakse TTTS § 35 (stipendium) ning § 37 lõikes 5 (sõidu- ja majutustoetus) nimetatud tööturuteenusel osalemist soodustavaid tööturutoetusi.

Lõiked 9–11 sätestatakse, et kui projekti eesmärkide saavutamiseks on vaja liisida või rentida auto, on see lubatud väljaostukohustusega liisingu- või rendilepingu korral, tulenevalt kulude mitteabikõlblikkuse tingimusest (§ 6 lg 1 p 3). Kui mootorsõidukit kasutatakse ka muudeks kui projekti tegevuste elluviimise eesmärgil tehtud sõitudeks, on abikõlblik ainult proportsionaalselt projekti rakendamiseks tehtud sõitude osa rendi- või liisinguesemele tehtud kulutustest. Proportsiooni arvestuse põhimõtted ja kord tuleb eelnevalt RÜ-ga kooskõlastada. Maksimaalne abikõlblik rendi- või liisingumakse on 300 eurot (koos käibemaksuga) kalendrikuus. Laenu- ja liisinguintressid ei ole abikõlblikud kooskõlas ühendmääruse § 17 punktiga 1, siinkohal tuleb arvestada, et autoga seotud muud kulud, välja arvatud liiklus- ja kaskokindlustus ning lepingust tulenevad korralised hooldustööd, on abikõlbmatud. Lepingust tulenevate korraliste hooldustööde all peetakse silmas töid, mis on ette nähtud garantii- ja/või tehnilises dokumentatsioonis ning mida tehakse rendi- või liisinguandja määratud

hooldeasutuses lepingu kehtivusaja vältel. Nimetatud kulu võib tekkida olukorras, kus selleks, et transportida sihtrühm projektis ettenähtud teenuseid saama, koolitustele jms, on kõige otstarbekam ja kuluefektiivsem mootorsõiduk rentida või liisida. Isikliku sõiduauto kulude hüvitamisel tuleb lähtuda riigisisestes õigusaktides sätestatust. Teenuse ostmisel ja transpordiliigi valimisel tuleb järgida kulude mõistlikkuse printsiipi. RÜ-l on õigus arvata kulu abikõlbmatuks, kui kulu ei olnud sihtotstarbeline või oli põhjendamatult suur. Samuti täpsustatakse, et nii isikliku sõiduauto kulude hüvitamine ning sõiduauto rendiga seotult tehtud kulud loetakse otsesteks kuludeks vaid juhul, kui need on olnud otseselt vajalikud projekti tegevuste elluviimiseks, otseselt mitte vajalikud kulud loetakse kaudseteks kuludeks.

Lõige 12 sätestab, et kui projekti raames pakutakse lapsehoiuteenust, on kulu abikõlblik juhul, kui teenust osutab vastavat kvalifikatsiooni ja tegevusluba omav isik. Nõuded lapsehoiuteenusele on sätestatud sotsiaalhoolekande seaduses. Lapsehoiuteenuse all ei ole mõeldud lapse paigutamist koolieelsesse lasteasutusse. Lapsehoiuteenuse kulu on abikõlblik ainult juhul, kui vanem osaleb projekti tegevustes ning tal ei ole selleks ajaks võimalik last kellegi hoolde jätta. Teenuse pakkumine ajal, kui vanem ei ole projekti tegevustega hõivatud, on abikõlbmatu.

Lõikes 13 sätestatakse nõuded nõustajatele, kes pakuvad psühholoogilist, võla- või karjäärinõustamist, samuti on kirjeldatud tingimusi, millele peavad vastama õpiabiõpetaja, sotsiaalpedagoog ja tugiisik. Abiõpetaja võib olla kaasatud projekti raames läbiviidava pikemaajalise koolituse protsessi keerulisema sihtrühma õppeprotsessi toetajana, kelle rolliks on märgata indiviidivajadustele mitte sobivaid õpitingimusi ning toetada õppija võimetele vastavate uut lahenduste väljatöötamisel. Sotsiaalpedagoog võib projekti olla kaasatud nt töös keerulisemate sihtrühmadega kes on tööturul pikemaajaliselt eemal olnud ning kes kogevad erinevaid sotsiaalmajanduslike või muid probleeme, sellisel juhul on sotsiaalpedagoogi rolliks inimese sotsiaalsete oskuste õpetamine ja parendamine, samuti erinevate sotsiaalsete ja toimetulekuprobleemide ennetamine ning leevendamine, indiviidi tegutsemisvõime ja toimetuleku toetamine ning võrgustikutöös osalemine erinevate kogetavate raskuste leevendamisel.

Lõiked 14–16 sätestavad, et kui projektis soovitakse teha rahvusvahelist koostööd (v.a pakkuda rahvusvahelist tööpraktikat), on need tegevused lubatud ainult Euroopa Liidu liikmesriikides ja tegevuskulud ei tohi moodustada rohkem kui 10% projekti abikõlblikest kogukuludest ning välispartneriga koostöö tegemiseks tuleb sõlmida välispartneriga koostööpartneriga koostöökokkulepe. Abikõlblikud on välisekspertide kaasamise kulud (lektoritasu, sõidu- ja majutuskulud), teabeüritustel, näiteks konverentsidel, seminaridel või koolitustel osalemise kulud (sõidu- ja majutuskulud, osalemistasud) Eestis ning teises Euroopa Liidu liikmesriigis ja teabeürituste korraldamise kulud Eestis (välislektorite tasud, sõidu- ja majutuskulud).

Lõiked 17 ja 18 näevad ette projekti sihtrühmale stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetuse maksmise. Stipendiumi on õigus saada koolitusel osalemise ajal, välja arvatud juhul, kui inimene on asunud tööle või õppima. Sõidu- ja majutustoetust on õigus saada kõigil teenusesaajatel, välja arvatud juhul, kui elu- ja teenusekoha vahemaa on lühem kui 500 meetrit või inimene on asunud teenuse saamise ajal tööle või kui on tagatud tasuta transport. Elukoha mõiste sisustamisel tuleb lähtuda tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) §-st 14. TsÜS § 14 lõikes 1 on sätestatud, et isiku elukoht on koht, kus isik alaliselt või peamiselt elab. Alalisuse all mõistetakse kohta, kus isik alaliselt viibib ja millega isik on kõige enam seotud. Nii stipendium kui ka sõidu- ja majutustoetus on ette nähtud inimestele, kellel puuduvad tõised sissetulekud. Kuna sõidu- ja majutustoetust makstakse ühikuhinna alusel, siis neid kulusid

kuludokumentide alusel ei hüvitata. Inimene valib ise, kas ta soovib teenusekohta sõita iga päev või valib ööbimise. Stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust makstakse samadel alustel nagu töötukassas registreeritud töötutele sarnaste teenuste saamisel ja mida rahastatakse töötukassa eelarvest.

Lõikes 19 täpsustatakse, et projektis osalejal puudub õigus sõidu- ja majutustoetusele, kui talle on tagatud tasuta transport või ta on asunud tööle või õppima ajal, kui ta osaleb projekti raames osutatava teenuse saamises ja tal säilib õigus teenuse saamises osalemist jätkata. Samuti täpsustatakse, et sõidu- ja majutustoetust ei maksta nendes tegevustes osalemise eest, mis toimuvad veebikeskkonnas, kuna virtuaalselt tehtavad tegevused ei eelda elukohast teenusekohta sõitmist ega ööbimist elukohast eemal ning ei tekita seetõttu täiendavaid kulusid seoses elukoha või transpordiga.

Lõike 20 kohaselt, kui projekti raames luuakse või täiendatakse olemasolevat kodulehte, võivad need kulud kokku moodustada kuni 1500 eurot. Kodulehe täiendamisega seotud kulud on abikõlblikud juhul, kui need on otseselt vajalikud projekti eesmärkide saavutamiseks. Näiteks võib olla vajalik lehekülje struktuuri muutmine või uuendamine selleks, et muuta koduleht ligipääsetavaks nägemispuudega inimesele, näiteks viiakse kodulehekülg vastavusse WCAG 2.0 nõuetega³ ja seetõttu on tarvis kodulehe struktuuri uuendada. Projekti tarbeks uute lahenduste loomisel tuleb esmalt uurida, kas selleks on olemas vabatarkvara.

Lõikes 21 sätestatakse, et projektis osalejal, kes on asunud tööle või õppima ajal, kui ta osaleb projekti raames koolitusel, on õigus jätkata koolitusel osalemist kuni selle lõppemiseni.

Lõikes 22 sätestatakse, et projektis osalejal, kes on asunud tööle või õppima ajal, kui talle osutatakse projekti raames psühholoogilise nõustamise, võlanõustamise või tugiisikuteenust, on õigus nimetatud teenust jätkuvalt saada kuni neli kuud pärast tööle või õppima asumist projekti abikõlblikkuse perioodi jooksul.

Määruse § 6 lõige 1 sätestab, et abikõlbmatute kulude puhul tuleb lähtuda nii ühendmääruse §-s 17 kui ka käesolevas määruses sätestatust. Lõike 1 punktides 1–13 on loetletud on abikõlbmatud kulud. Tööturuteenuseid, mida määruse alusel antavast toetusest ei toetata, on võimalik saada töötukassa vahendusel. Samuti ei ole lubatud tasuda alkoholi-, narko- või muu sõltuvuse raviteenuse eest, mida on võimalik saada meditsiiniteenusena haigekassa vahendusel.

Lõige 2 täpsustab, et uuringute ja analüüside mitteabikõlblikkust ei kohaldata paragrahvi § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul, kuna kohalike omavalitsuste noortele suunatud tegevustes võivad olla sellised tegevused vajalikud.

Määruse §-s 7 sätestatakse projekti abikõlblikkuse periood. Projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik. Abikõlblikkuse alguskuupäev võib olla kolm kuud varasem taotluse RÜ-le esitamise kuupäevast. Projekti tegevustega tuleb alustada hiljemalt kuue kuu jooksul taotluse RÜ-le esitamisest ning toetatavate projektide maksimaalne kestus võib olla kuni 36 kuud, välja arvatud määruse § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul – sellisel juhul võib projekti kestus võib olla kuni 48 kuud.

Määruse §-s 8 kehtestatakse toetuse osakaal abikõlblikest kuludest ja piirsumma.

³ <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>.

Lõike 1 kohaselt on toetuse minimaalne summa projekti kohta 200 000 eurot.

Lõikes 2 sätestatakse toetuse maksimaalne summa iga toetatava tegevuse korral. Nii on toetuse maksimaalne summa määruse § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul 850 000 eurot projekti kohta, § 4 lõike 1 punktides 2–4 nimetatud tegevuste puhul 300 000 eurot projekti kohta ja § 4 lõike 1 punktis 5 nimetatud tegevuse puhul 250 000 eurot projekti kohta.

Lõikes 3 täpsustatakse, et toetuse maksimaalne osakaal projekti kohta on 100% projekti abikõlblikest kuludest, millest 70% moodustab Euroopa Sotsiaalfond+ toetus ja 30% riiklik kaasfinantseering. Meetmete nimekirja kohaselt on meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ sekkumise „Tööturu struktuursete probleemide lahendamine, tööhõive suurendamine ja erinevate tööturu riskirühmade tööturul osalemise toetamine“ EL toetuse eelarve 47 805 581 eur, RKF 20 488 106 eur ja eelarve kokku 68 293 687 eur. Määruse „Töölase konkurentsivõime toetamine“ eelarve moodustab sellest 17 023 282 miljonit (ESF+ toetus ja RKF kokku).

Määruse § 9 kohaselt ei ole eelnõu raames antav toetus EL-i toimimise lepingu (ELTL) artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi. Lähtudes riigiabi reeglistikust, siis selle eesmärk on välistada igasugune Euroopa Liidu siseturu kaitset kahjustav ja konkurentsi moonutav abi ettevõtjatele riigi poolt. Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 107 kohaselt on siseturuga kokkusobimatu igasugune liikmesriigi poolt või riigi (sh riigisisised haldusüksused) ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Seejuures tuleb vaadata, kas faktiliselt on tegevused riigiabi mõttes majandustegevused.

Määruse raames toetatavad tegevused ei ole riigiabi kontekstis majandustegevused ning toetuse andmine ei ole otseselt ega kaudselt riigiabi andmine. Majandustegevusega on tegemist juhul, kui toetust saav isik peab pakkuma toetavate tegevuste raames vastutasu eest teenust, mida vähemalt potentsiaalselt võiks turumajanduse tingimustes pakkuda ka konkurendid.

Määruse raames toetatakse tegevusi, mis on suunatud tööturul väiksema konkurentsivõimega sihtrühmadele (mittetöötavale ja mitteõppivatele inimestele) soodustamiseks nende tööturule asumist ja tööturul püsimist. Tegevustes osalemine on sihtrühmale tasuta. Toetatavad tegevused ei ole majandustegevus, mida osutatakse turumajandustingimustel, st sihtrühmale osutatavaid teenuseid erasektor omavahenditest ei osuta, sh tasu eest, sest reeglina ei ole sellised isikud valmis turuhinda nõustamise eest tasu, tegemist on tööturumeetmetega. Erasektorit võib kaasata tööturumeetme osutamisse vastavalt tööturumeetmete seaduse § 5 lõikele 2: *Tööturumeetmete pakkumist võivad korraldada ja tööturumeetmeid võivad pakkuda kohaliku omavalitsuse üksused ja muud asjaomased füüsilised ja juriidilised isikud seaduses sätestatud juhul või valdkonna eest vastutava ministri kehtestatud tööturumeetmete pakkumise tingimustel ja korra kohaselt.*

Toetuse saajad võivad pakkuda sihtrühmale tasuta sarnaseid teenuseid, mida pakub töötukassa ning vastavalt sellele, et tegemist on enam tuge vajava sihtrühmaga, täiendavaid tööturule sisenemist, tööturul püsimist ja tööturu konkurentsivõimet tõstvaid ja toetavaid teenuseid. Näiteks võib toetatavate tegevuste raames pakkuda nõustamisteenuseid (võla-, psühholoogilist või karjäärialast nõustamist), aga ka tugiisiku teenust, koolitusi, seminare, oskuste omandamist toetavat õpiabi või sotsiaalpedagoogi teenuseid, õppimist või töötamist toetavat lastehoidu jm.

Kui toetuse saaja ei osuta teenuseid ega tee tegevusi oma töötajate kaudu ise, leitakse teenuse osutaja ostupakkumise ehk nõ hanke teel, mis välistab riigiabi andmise hanke teel leitud teenuse osutajale. Sellisel juhul võib teenuse osutaja tegevust käsitleda majandustegevusena, sest ta saab lepingu tasu saajalt/partnerilt tasu kolmandatele isikutele teenuse osutamise või tegevuse läbiviimise eest, kuid riigiabi kontekstis elimineerib töövõtjale riigiabi andmise menetlusreeglite kohase (riigi)hanke läbiviimine.

Teenusel osalemisega koos sõidu- ja majutustoetust makstakse TTTS-is sätestatud korras sihtrühmaks olevale inimesele, kes ei ole püsivalt tööhõives. Seeläbi on tagatud, et ei hüvitata kaude ettevõtja kulusid ega täideta tema kohustust.

Määruse 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Määruse §-s 10 sätestatakse nõuded taotlejale ja partnerile.

Lõike 1 kohaselt võib taotlejaks ja partneriks olla juriidiline isik, valitsusasutus või selle hallatav riigiasutus ja kohaliku omavalitsuse üksus või selle asutus. Seejuures on juriidiline isik lai termin, mis hõlmab muuhulgas näiteks ka omavalitsusliituseid või omavalitsuste loodud maakondlikke arenduskeskuseid.

Lõike 2 kohaselt peavad taotleja ja partner vastama ühendmääruse § 3 lõike 2 punktides 1–7 sätestatule.

Ühendmääruse § 3 lõike 2 punkti 1 kohaselt ei anta toetust projektile, kui taotlejal või partneril on varasema projekti raames finantskorrektsiooni otsuse kohaselt tagasimaksmisele kuuluv toetus tagasi maksmata. Siinkohal peetakse silmas eelkõige olukorda, kus toetuse tagasimaksmiseks ettenähtud tähtaeg on möödunud, sealhulgas ajatamisgraafiku alusel, kuid toetust ei ole ettenähtud mahus tähtaja jooksul tagasi makstud. Nõude mõte ei ole kohustada tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksuma enne tagasimakse tähtaega, vaid sellega ajendatakse tagasimaksmisele kuuluvat toetust maksuma tagasi tähtajaks. Finantskorrektsiooni otsuse kohase tagasinõude olemasolu ja tagasimaksete tegemist saab kontrollida struktuuritoetuse registrist. Ühendmääruse § 3 lõike 2 punktis 2 nimetatud kehtiva karistuse puudumise kontrollimiseks on RÜ-I õigus teha järelepärimine karistusregistrisse. Isik loetakse karistatuks või tal on kehtiv karistus kuni karistusregistri seaduse alusel karistusandmete kustutamiseni ja arhiivi kandmiseni. Taotlejal, partneril või tema seaduslikul esindajal ei tohi olla määratud kehtivat karistust karistusseadustiku § 209 (kelmus), § 209¹ (hanke kelmus), § 210 (soodustuskelmus), § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine), § 372 (tegevusloata ja keelatud majandustegevus), § 373 (ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine), § 379 (audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmine ja ebaõige esitamine) ega § 384 (maksejõuetuse põhjustamine) alusel. Ühendmääruse § 3 lõike 2 punkti 3 kohaselt ei tohi taotleja ja partneri taotluses nimetatud tegevusega seotud majandustegevus olla lõppenud ega peatunud, kui nad tegelevad majandustegevusega ning punkti 4 kohaselt ei tohi taotleja ja partneri maksu- või maksevõlg riigile koos intressiga olla suurem kui 100 eurot või see on ajatatud. Punkti 5 kohaselt, juhul kui see on asjakohane, on taotleja täitnud taotluse esitamise ajaks maksudeklaratsiooni ja majandusaasta aruande esitamise kohustuse. Punkti 6 kohaselt ei tohi taotleja ega partner olla pankrotis, likvideerimisel ega sundlõpetamisel. Punktis 7 sätestatakse, et taotleja ega partner ei tohi olla raskustes ettevõtja, kui nii on ette nähtud Euroopa Liidu õiguse kohaselt.

Lõike 3 kohaselt peab noortele suunatud tegevuste puhul, juhul kui taotlejaks ei ole kohaliku omavalistuse üksus, olema kaasatud kohaliku omavalitsuse üksus, mille territooriumil hakatakse tegevusi ellu viima.

Määruse § 11 kohaselt kohalduvad taotlejale ühendmääruse § 2 lõikes 3 sätestatud kohustused. Eelkõige peab taotleja ise tõendama, et tema ja kaasatud partner(id) vastavad määruses nõutud tingimustele. Taotluses on oluline kirjeldada projektiga seonduvat võimalikult selgelt ja täpselt. Samuti tuleb taotlejal RÜ nõudmisel anda täiendavat teavet, sest taotluse menetleja peab veenduma, et taotleja ja taotluses esitatud teave vastavad toetuse andmise tingimustele. Taotleja peab võimaldama taotluse menetlejal kontrollida taotluses nimetatud asjaolusid ka taotleja või partneri juures või kavandatava tegevuse rakendamise asukohas. Kui pärast taotluse esitamist taotluses esitatud andmed muutuvad või ilmnevad uued asjaolud, mis võivad mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist, peab taotleja sellest taotluse menetlejat esimesel võimalusel teavitama.

Määruse §-s 12 sätestatakse taotlusele esitatavad nõuded. Taotlus peab vastama käesolevas määruses ja ühendmääruse § 4 lõikes 1 sätestatule, välja arvatud punkt 11, milles nimetatud nõue ei kohaldu Euroopa Sotsiaalfond+-i projektidele. Toetatavate tegevuste elluviimise koht peab olema Eesti, välja arvatud § 5 lõike 14 punktis 2 nimetatud tegevustega seotud kulud, mis võivad toimuda Euroopa Liidu liikmesriikides. Samuti on sätestatud, et projekti tegevused peavad algama hiljemalt kuue kuu jooksul taotluse esitamise päevast arvates. Samuti on seatud nõue, et projekti tegevuste tulemusena on kavandatud rakendumise määraks vähemalt 40% sihtrühmast, määruse § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul vähemalt 25% projektis osalenutest. Samuti sätestatakse, et partneri(te) kaasamisel on vajalik partneri kinnituskiri. Paragrahvi 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul tuleb taotlejalt esitada koos taotlusega täidetud lisa 2, mis näitab taotleja ning tema projekti lähtumist valdkondadeülese NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudelil kohalikele omavalitsustele⁴.

Sarnaselt ministri käskkirjaga kinnitatud toetuse andmise tingimustega peavad avatud taotlusvoorude projektid panustama rakenduskava väljund- ja tulemusnäitajate saavutamisse.

Lõige 2 sätestab, et taotlus peab sisaldama lisaks ühendmääruse sätestatud kinnitustele ka volikirja alusel tegutseva esindusõiguslik isiku puhul volikirja ja partneri kaasamise korral partneri kinnituskirja. Juhul kui viiakse ellu § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevust ja taotlejaks ei ole kohalik omavalitsus, peab olema lisatud kohaliku omavalitsuse üksuse kui partneri kinnitus, et ta on partnerina on kaasatud. See nõue kehtib ka omavalitsuste arenduskeskustele ja kohalike omavalitsute liitudele, kes saavad samuti taotleda toetust vaid juhul, kui partneriks on mõni kohalik omavalitsus ehk kohaliku omavalitsuse asutus või selle üksus.

Lõige 3 sätestab, et kui taotleja on projektile või projekti osadele tegevustele taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, ELi või välisabi vahenditest, peab taotleja esitama sellekohase teabe. Nimetatud säte sisaldab sama kulu topeltrahastamise keelu põhimõtet, mille kohaselt võib projekt saada toetust ühest või enamast ühendmääruses nimetatud fondist või ühest või enamast ühendmääruses nimetatud programmist ja muudest ELi vahenditest tingimusel, et kulu, mis esitatakse maksetaotluses toetuse saamiseks ühest fondist, ei saa toetust mõnelt teiselt fondilt või muult ELi vahendilt või riigieelarvest ega samalt fondilt teise programmi raames.

⁴ <https://sotsiaalkindlustusamet.ee/ngts>

Määruse 4. peatükis sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Määruse §-s 13 sätestatakse taotlusvooru avamise tingimused. RA esitab RÜ-le lisaks taotlusvooru ajakavale ja eelarvele ka projektitaotlusel ja seirearuandes kajastatavad andmed. Kuna taotluste esitamine ja seirearuannete esitamine toimub ainult struktuuritoetuse e-toetuse keskkonnas, puudub vajadus eraldi lisadena kinnitatavate vormide järele. Taotlusvooru tähtajast ja taotlusvooru eelarvest teavitatakse avalikkust ja sihtrühmi Riigi Tugiteenuste Keskuse kodulehel www.rtk.ee vähemalt 20 päeva enne taotlusvooru avamise päeva. Väljakuulutatavad taotlusvoorud võivad olla nii tähtajalised kui jooksvad.

Määruse §-s 14 sätestatakse toetuse taotlemise tähtaeg ja nõuded taotluse esitamise viisile.

Lõikes 1 sätestatakse taotluse esitamise tähtaeg. Taotlus tuleb esitada väljakuulutamise teates sätestatud tähtpäevaks, jooksva taotlemise korral vabade vahendite lõppemiseni, kuid hiljemalt väljakuulutamise teates sätestatud tähtpäevaks.

Lõikes 2 täpsustatakse, et taotluse esitab taotleja esindusõiguslik isik e-toetuse keskkonna vahendusel. Taotluse osaks on määruse § 4 lg 1 p 1 nimetatud tegevuse puhul ka määruse lisas 2 toodud vastavushindamise kriteeriumid. E-toetuse keskkonna tehnilise vea esinemise korral loetakse taotluse esitamise tähtpäevaks järgmine tööpäev pärast vea likvideerimist.

Määruse 5. peatükis sätestatakse taotluste menetlemise kord, mis hõlmab taotluste esitamist ja menetlemist; taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamist; hindamiskomisjoni moodustamist; projektide hindamist, valikukriteeriume ja -metoodikat; taotluse rahuldamise tingimusi ja korda; taotluse rahuldamata jätmise tingimusi ja korda; taotluse osalist rahuldamist.

Määruse §-s 15 sätestatakse taotluse esitamise ja menetlemise nõuded. Kui tähtajalise taotlemise korral taotlust tähtajaks ei esitata, siis tähtaja ennistamist taotluse suhtes ei võimaldata. Seega ei võeta taotluse tähtpäevaks esitamata jätmise korral taotlust menetlusse, arvestades toetuse taotluse menetlusetappe ning taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli. Taotluste menetlemise tähtaeg on üldjuhul kuni 60 tööpäeva RÜ-le taotluse esitisest. Kui vastavuse kontrollimisel selgub, et taotluses esitatud teave ei ole siiski piisav või mõni nõue ei ole täidetud, antakse taotlejale võimalus puuduse kõrvaldamiseks, sh lisateabe esitamiseks. Puuduste likvideerimiseks on aega kuni kümme tööpäeva, mille võrra pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg. Kui taotleja kõrvaldab puuduse ettenähtud tähtaja jooksul, loetakse nõue täideks. Kui puuduste kõrvaldamise raames esitatud lisateave ei anna ikkagi alust lugeda nõue täideks, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Määruse §-s 16 on nimetatud taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused. RÜ kontrollib taotleja ja taotluse nõuetele vastavust vastavalt ühendmääruse §-le 6, mille kohaselt kontrollitakse tähtajaks esitatud taotluse puhul taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavust. Taotluses või sellega kaasnevates dokumentides puuduste esinemise ja lisateabe esitamise vajaduse korral pikendatakse taotluse menetlemiseks ettenähtud aega vastavalt ajale, mis on tarvilik puuduste kõrvaldamiseks, taotluse muutmiseks või lisadokumentide ja -teabe esitamiseks. Taotlejat teavitatakse täiendamist, tõendamist või muutmist vajavatest asjaoludest. Puudustega saadud nõue loetakse täideks, kui puudus kõrvaldatakse või lisateave esitatakse.

RÜ tunnistab taotleja ja partneri nõuetele vastavaks juhul, kui nad vastavad §-s 10 sätestatud nõuetele, ja taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui see vastab §-s 12 sätestatule.

Lõikes 4 sätestatakse, et § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse (mis on suunatud mittetöötavale noorele või noore vanemale/tugivõrgustikule) elluviimiseks esitatud taotluse üheks nõuetele vastavuse tingimuseks on lähtumine valdkondadeülesest NEET-olukorras noorte toetamise ja teenuste koostöömudelist kohalikele omavalitsustele⁵. See on oluline, et tagada tegevuse elluviimiseks esitatud taotluse lähtumine ühtsetest alustest ja tagada noortele ühtsetest standarditest lähtuv abi. Valdkondadeüleline koostöömudel on loodud koostöös eri osapooltega ning see lähtub eelkõige noorte ja kohaliku omavalitsuse eripäradest ja vajadustest. Taotlusvoorus laekunud projekti vastavushindamise lähtuvalt koostöömudelitest ning tuginedes määruse lisas 2 toodud vastavushindamise kriteeriumidele teeb Sotsiaalkindlustusamet. Taotlus peab vastama kõigile lisas 2 sätestatud kriteeriumitele ehk saanud kõigile lisas 2 toodud valikukriteeriumidele positiivse hinnangu. See tähendab, et taotleja peab olema vastanud vastavushindamise kriteeriumite punktides 1–9 iga kriteeriumi lõikes kas olemasoleva või plaanitava olukorra kohta JAH ning andnud Sotsiaalkindlustusameti (SKA) hinnangul piisavad selgitused. Sotsiaalkindlustusamet vormistab oma hinnangu lisas 4 oleval vormil (lisa 4 punktid 1–9). Seejuures on lisa 4 on kaheosaline ehk esimene pool on vastavalt § 16 lõikele 4 SKA hinnang lisa 2 nõuetele vastavuse kohta ja teine osa § 17 lg 10 valikukriteeriumide alusel hindamise tulemuse kajastamine. Mõlemad osad teostab ja täidab lisas 4 toodud vormil Sotsiaalkindlustusamet. Taotleja ja taotluse vastavushindamise vastavalt §-dele 10 ja 12 teeb RÜ.

SKA viib vastavushindamist läbi lähtuvalt oma rollist noortegarantii tugisüsteemi (NGTS) rakendamisel EL eelarveperioodil 2017–2020, mida rahastatakse kuni aasta 2023 lõpuni tervise ja tööministri 23.12.2022 käskkirjaga nr 175 „Noortegarantii tugisüsteemi arendamine ja testimine“ alusel ja eelarveperioodil 2021–2027 valdkonnaülese NEET-olukorras noorte toetamise koostöömudeli rakendamisel, mis tuleneb Vabariigi Valitsuse poolt 28.04.2022. aastal kinnitatud Noortegarantii tugevdamise riigisisest tegevuskavast perioodiks 2022–2027 ning SKA tegevust rahastatakse ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 meetmete nimekirja meetme 21.4.2.3 „Kõrge tööhõive taseme saavutamine ja hoidmine“ raames majandus- ja infotehnoloogiainistri kinnitatava käskkirjaga NEET-olukorras noorte ja tervisest tulenevate takistuste tõttu tööturul haavatavamas olukorras olevate inimeste tööturul toetamiseks, mis on kavandatud jõustuma alates 2024. aastast.

Lõikes 5 on sätestatud, et oma kirjaliku hinnangu esitab Sotsiaalkindlustusamet RÜ-le 10 tööpäeva jooksul peale seda, kui taotlus on RÜ poolt tehtud Sotsiaalkindlustusametile kättesaadavaks.

Määruse §-s 17 on sätestatud projektide hindamine ning valikukriteeriumid ja -metoodika.

Lõike 1 kohaselt hinnatakse nõuetele vastavaks tunnistatud projekte lõikes 1 sätestatud kriteeriumide alusel. Hinnatakse projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava eesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele, projekti põhjendatust ja selle kuluefektiivsust, samuti taotleja ja partneri suutlikkust projekti ellu viia ning projekti kooskõla strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega. Strateegia „Eesti 2035“ indikaatori „töäjõus osalemise määr (15–74aastased)“ osas on kõige halvemas seisus Kirde- ja Kesk-Eesti ning toetatavate tegevustega panustatakse selle näitaja regionaalsete erisuste vähenemisse ning

⁵ https://sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Ohvriabi/koostoomudeli_dokument_kovidele_11.01.2022.pdf.

läbi teavitus- ja nõustamistegevuste innustatakse taotlejaid vastavatest piirkondadest projektide läbiviimises osalema. Projektide hindamisel ei arvestata regionaalseid erinevusi, kuna taotlusvooru raames elluviidavad tegevused toetavad tööturupoliitikat rakendava töötukassa tegevusi ning taotlusvooru raames hõlmatud sihtrühmad paiknevad eri piirkondades hajusalt üle kogu riigi, mistõttu ei võimalda mõnele kindlale piirkonnale keskendumine kogu sihtrühma mõjusalt kaasata. Töötuse- ja tööhõivemäär erinevad vanuse, hariduse, tervisliku seisundi ning muude tegurite lõikes, mis hõlmavad näiteks hoolduskoormust, kaugust töökohtadest, keeleoskust. Silmas tuleb pidada, et ehkki piirkonniti on töötuse määr Eestis erinev⁶ ja esile tõusevad Kirde ja Kesk-Eesti, siis et arvuliselt on suurem hulk sihtrühma koondunud Tallinnasse ja Harjumaale ja suurtesse linnadesse, mis ei ole projektide toetamisel eraldi eesmärk. Samuti on taotlusvooru raames tegevusi, milles on võimalik osaleda maakondade üleselt või virtuaalselt (nt oskuste arendamisega seotud tegevused) ja mis ei eelda projektis osalemiseks kindlat elukohta kindlas maakonnas. Projekti tegevuste regionaalne piiramata jätmine võimaldab ellu viia projekte, millel on suurim positiivne mõju projekti sihtrühmale, olenemata nende elukohast. Eeldus on, et projekte taotletakse seal, kus probleemi tunnetatakse teravamalt ning on olemas suutlikud rakendajad. Selline lähenemine on põhjendatud, kuna avatud taotlusvoorude projektide vahendid on piiratud ja samas projektid täiendavad töötukassa kaudu üle Eesti pakutavaid sekkumisi. Projektide kaudu saab pakkuda sihtrühmadele personaalset ja uuenduslikku lähenemist.

Ida-Virumaa spetsiifikat adresseerivad kavandatavad erimeetmed Õiglase Ülemineku Fondi toel. Perioodil 2014–2021 oli ka ESFist rahastatud Eesti Töötukassa Ida-Virumaa ja Kagu-Eesti töökoha loomise toetuse erimeede ning avatud taotlusvoorude tööturuprojektide puhul olid hindamissüsteemis lisapunktid kõrgema töötusega regioonide projektidele. Kumbki lähenemine ei andnud alust seda uuel perioodil jätkata, kuna ühelt poolt oli piirkondliku töökoha loomise toetuse vastu tagasihoidlik huvi ja teisalt ainuüksi kõrgema töötusega regioonis projekti rakendamine ei anna sisulist hinnangut projekti suutlikkusele sihtrühma aidata ning see ei mõjutanud ka oluliselt rahastatud projektide jaotust. Perioodil 2014–2021 on avatud taotlemise kaudu sarnaste tegevuste elluviimiseks toetatud kokku 60 projekti, mis taotleja registreeritud asukoha põhjal jagunevad 7 maakonna vahel (Harju – 31 projekti, Tartu – 14 projekti, Võru – 6 projekti, Ida-Viru – 6 projekti, Jõgeva – 1 projekt, Järva – 1 projekt ja Lääne-Viru – 1 projekt). Peab arvesse võtma, et taotleja asukoht ei tähenda, et tegevusi viiakse ellu vaid samas maakonnas, kuna sihtrühm võib jaotuda piirkondade üleselt.

Regionaalset tasakaalustatust suurendavate sekkumiste tõhusust plaanitakse hinnata projektide rakendamise hilisemas faasis, näiteks võrreldes kas taotlemisaktiivsus on suurenenud suureneb probleemsemates piirkondades pärast seda kui on rohkem teavitatud ja nõustatud.

Lõikes 2 sätestatakse, et lõikes 1 nimetatud valikukriteeriumide alusel koostatakse valikumetoodika ning see avalikustatakse RÜ veebilehel www.rtk.ee hiljemalt taotlusvooru väljakuulutamise päeval. Eelnevalt kooskõlastatakse valikumetoodika rakendusasutusega, kes nõustab riigi pikaajalises arengustrateegias kinnitatud strateegilistesse sihtidesse ja aluspõhimõtetele panustamist vastavalt oma vastutusvaldkonnale.

Lõikega 3 sätestatakse, et nõutele vastava taotluse hindamise protsessis osalevad kolm erapooletut, sõltumatut, usaldusväärset eksperti, kes on hästi tuttavad taotlusvooru raames rahastatavate tegevuste sihtrühmadega, mõistavad projektide olemust ja olulisust ning oskavad

⁶ <https://www.stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/tooelu/tooturg/tootuse-maar>

hinnata kavandatud tegevuste võimalikku mõju sihtrühma tööturule integreerimisel. Taotlusi hindavate ekspertide valimise korraldab RÜ ja ekspertide nimekirja kinnitab RA.

Lõikega 4 sätestatakse, et eksperdid peavad oma hinnangus saavutama konsensuse ning kohustusvad esitama täidetud ja digitaalselt allkirjastatud hindamiselehe RÜ-le 14 kalendripäeva jooksul taotluse hindamiseks saamisest. Hindamiseks kasutavad eksperdid lisaga 1 kehtestatud hindamislehte.

Lõike 6 kohaselt peavad projekte hindavad eksperdid kinnitama oma sõltumatust, erapooletust hinnatava projekti osas ning kohustuvad mitte avaldama projekti hindamise käigus ilmnenu infot taotleja kohta.

Lõike 7 kohaselt loetakse projekti taotluse hinnang positiivseks, kui projekti koondhinne lõikes 6 nimetatud viie valikukriteeriumi alusel on vähemalt 19 hindepunkti.

Lõikes 8 täpsustatakse, et taotluse hindamine lõpeb, kui lõike 1 punktis 1 nimetatud valikukriteeriumi „Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele“ hinne on väiksem kui kolm või valikukriteeriumi „Projekti põhjendatus“ hinne on väiksem kui kuus. Esimese kriteeriumi puhul on oluline, et taotlusest selgub mil viisil panustab kavandatud projekti tegevus meetme eesmärgi saavutamisse. Olulisel kohal on hinnatava projekti kooskõla valdkonna arengukavaga ning selle mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele, sh mil määral panustavad kavandatud tegevused meetme väljund- ja tulemusnäitajatesse. Teise kriteeriumi puhul hinnatakse projektis püstitatud eesmärgi teemavaldkonna vaatepunktist ja hetkeolukorra kirjeldusest lähtuvalt ehk seda, kui hästi on taotleja projekti kavandamisel arvestanud teemavaldkonna hetkeolukorda. Samuti hinnatakse seda, kas sihtrühma vaatepunktist on kavandatud tegevuskava mõistlik, vajalik ja teostatav ning kas taotleja on arvestanud riskidega ja kavandanud nende maandamiseks tegevusi. Taotlused, mille puhul on projekti mõju või põhjendatus ebaselge ning kriteeriume on hinnatud alla ettenähtud lävendi, ei kvalifitseeru rahastamisele.

Lõikes 9 sätestatakse, et tähtajalise taotlemise korral eelistatakse võrdsete näitajatega projektide puhul projekti, mille lõike 1 punktis 2 nimetatud valikukriteeriumi hinne on suurem. See tähendab seda, et kahe projekti puhul, mille mõlema koondhinne on 23 hindepunkti, on eelisseisus projekt, mille põhjendatust on eksperdid hinnanud kõrgemalt ehk projekti tegevuskava on selge, see arvestab sihtrühma ja hetkeolukorraga ning toetab sihtrühma tööturule liikumist. Projekti tegevuskavas on hinnatud võimalikud riskid ja kavandatud maandavad tegevused. Võrdsete näitajate korral eelistatakse taotust, mis on ajaliselt varem esitatud.

Lõikes 10 sätestatakse, et § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul viiakse hindamine läbi lõikes 1 nimetatud valikukriteeriumide kohta andes hindepunkte skaalal 0–1. Skaala hinnang 0 vastab sõnale ei ning 1 on vastab sõnale jah. Hinnang loetakse positiivseks, kui hindamisel saadud koondhinne on vähemalt 5 punkti. Hindamise tulemus kajastatakse lisa 4 kohasel vormil (lisa 4 punkt 10) ja edastatakse SKA poolt rakendusüksusele 14 kalendripäeva jooksul projekti hindamiseks saamisest. Hindamine toimub SKA poolt vaid nende taotluste osas, mis läbivad vastavuskontrolli, sh § 16 lõike 4 ehk lisa 4 punktide 1–9 alusel.

Seega lisa 4 on kaheosaline ehk esimene pool on sisuliselt lisa 2 kohta SKA hinnang nõuetele vastavuse kohta ja teine osa valikukriteeriumide alusel hindamise tulemuse kajastamine. Ehk

siis § 16 ja lisa 2 on nõuetele vastavuskontrolli etapp ning hindamine § 17 lg 10 toimub ainult nende taotluste osas, mis läbivad vastavuskontrolli. Kokkuvõttes protsessi vaatest – kui § 16 osas nõuetele ei vasta, siis SKA ei tee § 17 kohast hindamist. SKA ei pea RÜ-le hindamislehte esitama 2 korda, vaid saab esitada korraga.

Lõikes 11 täpsustatakse, et juhul kui taotlusi hindavatel ekspertidel või Sotsiaalkindlustusametil tekib hindamisel oleva taotluse kohta küsimusi, annab RÜ taotlejale kuni kümme tööpäeva esitatud küsimustele vastamiseks, selle aja võrra pikeneb ka taotluse menetlemise tähtaeg.

Lõikes 12 sätestatakse, et taotluse menetlemise tähtaeg pikeneb maksimaalselt kuni 20 tööpäeva võrra vastavalt RÜ ekspertide või Sotsiaalkindlustusameti esitatud täiendavate küsimuste ja nende vastamiseks kulunud ajale.

Määruse §-s 18 nähakse ette taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt kuuluvad rahuldamisele nõuetele vastavad taotlused, mis on perioodi 2021–2027 üldistele valikukriteeriumidele tuginevate valikukriteeriumide alusel saanud koondhindeks vähemalt 19 hindepunkti ning mida ei ole hinnatud kolmest väiksema hindegakriteeriumi „Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele“ puhul või kuuest väiksema hindegakriteeriumi „Projekti põhjendatus“ puhul. Eelkirjeldatud viisil ei hinnata § 4 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevust, mille hindamisel rakendatakse vastavushindamist ning tegevust rahastatakse, kui määruse §-s 16 lõikes 4 sätestatud nõuded on täidetud.

Lõikes 2 täpsustatakse, et tähtajalise taotlemise korral kuuluvad taotlused rahuldamisele vastavalt hindamise käigus tekkinud pingereale. RÜ koostab ekspertide hindamistulemuste alusel arvutatud koondhinde põhjal taotluste lõpliku paremusjärjestuse, kus esimesel kohal on kõrgeima koondhinde saanud taotlus. Kui taotluste maht on suurem kui taotlusvooru eelarve vabade vahendite jääk, eelistatakse võrdse koondhindegakriteeriumiga taotluste korral taotlust, mille hindamiskriteeriumi „Projekti põhjendatus“ hinne on suurem. Kui nimetatud kriteerium on võrdne, eelistatakse taotlust, mis on ajaliselt varem esitatud.

Lõike 3 kohaselt ei moodustata jooksva taotlemise korral paremusjärjestust ja taotlused rahuldatakse laekumise järjekorras. Kuid oluline on, et rahuldatud taotluste toetuse kogusumma ei tohi ületada taotlusvooru eelarvet.

Lõikes 4 selgitatakse, et taotluse rahuldamise otsuses (edaspidi TRO) täpsustatakse toetuse saaja õigusi ja kohustusi ning toetuse saamise tingimusi, sealhulgas märgitakse lisaks ühendmääruse § 8 lõikes 4 sätestatud projektis osalejate andmete kogumise kord ja ulatus. See tähendab seda, et taotleja tagab iga tegevuse puhul seireks, hindamiseks, finantsjuhtimiseks, kontrollimiseks ja auditeerimiseks vajalike andmete kogumise, sealhulgas tuleb vajaduse korral koguda andmeid üksikute osalejate kohta. Andmed tuleb salvestada e-toetuse keskkonna sündmuste infosüsteemis ning näitajaid puudutavad andmed jaotada soolise tunnuse alusel. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed ulatuses, mis on vajalik registritest andmekorje tegemiseks (isikukood) ja mis ei ole olemasolevatest registritest ammendavalt kättesaadavad vastavalt korraldusasutuse juhendile. Osalejate andmeid kogutakse e-toetuse keskkonna sündmuste infosüsteemis.

Lõikes 5 sätestatakse, et TRO tehakse taotlejale teatavaks e-toetuse keskkonna kaudu kuue tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Määruse §-s 19 nähakse ette taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.

Lõikes 2 sätestatakse, et lisaks lõikes 1 sätestatule võib RÜ jätta taotluse rahuldamata, kui taotluses esitatud ja taotluse menetlemisel kogutud teavet tervikuna hinnates selgub, et projekti eesmärgid on saavutatavad ka ilma toetust määramata.

Lõikes 3 sätestatakse menetluses oleva taotluse rahuldamata jätmise, tuginedes ühendmääruse § 9 lõikele 1, mille kohaselt võib taotluse osaliselt rahuldada, kui taotluse täielik rahuldamine ei ole võimalik taotluste rahastamiseks ettenähtud eelarve mahu tõttu, samuti juhul, kui taotluse täielik rahuldamine ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi, tulemusi või eesmärki. Eelnimetatud juhul tehakse ühendmääruse § 8 lõike 2 punkti 5 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Lõikes 4 täpsustatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse ühendmääruse § 8 lõikes 4 nimetatud andmed. See tähendab seda, et taotluse rahuldamata jätmise otsus peab olema vormistatud kirjalikult ning selles peavad olema märgitud otsuse tegemise alus ja põhjus ning kaalutlused (valikukriteeriumide alusel hindamise tulemus), samuti peab taotluse rahuldamata jätmise otsus selgitama otsuse vaidlustamise võimalusi, selle korda ja tähtaega.

Lõikes 5 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsus edastatakse taotlejale e-toetuse keskkonna kaudu kuue tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Määruse § 20 sätestab taotluse osalise rahuldamise korra. Määruse kontekstis tähendab taotluse osaline rahuldamine seda, et mõnda algse taotluse põhiesemeks olevat asjaolu, näiteks toetuse summat, projekti tegevusi ja tulemusi, ei toetata algses taotluses nimetatud ulatuses või kujul. Taotluse osalise rahuldamise otsus tehakse taotlejaga eelnevalt kooskõlastatult ning selles fikseeritakse, millises ulatuses taotlus rahuldatakse. Muutmisettepanek on põhjendatud näiteks juhul, kui projekti tegevused pole taotletavas mahus sobivad, vajalikud või piisavalt tõhusad ning kui taotluses nimetatud asjaolu muutmise tulemusel on projekti mõju meetme või selle tegevuse tulemusse põhjendatum. Selline ettepanek võib tugineda ekspertide konsensuslikule arvamusele. Muutmisettepanek võib olla ajendatud ka asjaolust, et taotluste rahuldamiseks kavandatud eelarve ei võimalda taotletud toetuse summat täielikult katta. Taotlejale pakutakse võimalust kaaluda, kas ta on nõus ka väiksema toetussummaga projekti ellu viima või vajaduse korral projekti muutma. Muudatusettepaneku tegemisel on RÜ-l kohustus taotleja ära kuulata. Kui taotleja ei ole nõus projekti muutma ehk kokkulepet ei saavutata, jäetakse taotlus rahuldamata.

Määruse 6. peatükis sätestatakse TRO muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord.

Määruse §-s 21 nähakse ette TRO muutmise kord. TRO-d võib muuta RÜ algatusel või toetuse saaja sellekohase avalduse alusel vastavalt ühendmääruse §-s 12 sätestatule.

Kui muutuvad ühendmääruse § 12 lõike 2 punktides 1–3 nimetatud asjaolud, tuleb toetuse saajal teavitada RÜ-d viivitamata kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Eelnimetatud

juhul kontrollib RÜ muutuse vastavust toetuse andmise tingimuste määruuses sätestatud nõuetele, selle asjakohasuse korral hinnatakse muutuse asjakohasust projekti valikukriteeriumide alusel. TRO muutmise otsustab RÜ kümne tööpäeva jooksul vastavasisulise avalduse saamisest, täiendavate asjaolude ilmnemise korral on RÜ-l õigus pikendada taotluse menetlemise tähtaega kuni kümne tööpäeva võrra. Vajaduse korral kaasatakse hindamisse eksperte.

Määruse §-s 22 sätestatakse TRO kehtetuks tunnistamine. Otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks tunnistamise alused tulenevad ühendmääruse §-s 14 või § 37 lõikes 7 sätestatust.

Ühendmääruse §-s 14 nimetatud asjaolud võivad olla täiendavalt ilmnunud asjaolud, mille kohaselt ei oleks taotlust rahuldatud või seda oleks tehtud osaliselt. Samuti võidakse TRO kehtetuks tunnistada juhul, kui taotlemisel, TRO muutmisel või projekti elluviimisel ilmneb, et toetuse saaja ei täida projekti kestuse nõuet või ei saavuta kokkulepitud tulemust. TRO võidakse kehtetuks tunnistada ka juhul, kui toetuse saaja avaldust TRO-d muuta ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole võimalik toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel jätkata või kui toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobuda. TRO tunnistatakse kehtetuks ka juhul, kui toetuse saaja või partner või tema seaduslik esindaja on toetuse taotlemisel või kasutamisel tunnistatud süüdi karistusseadustiku §-de 209–210, 372, 373, 379 või 384 alusel, samuti juhul, kui toetuse saajat või partnerit on karistatud karistusseadustiku § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine) alusel ja toetus on määratud 12 kuu jooksul enne ebaseadusliku töötamise võimaldamise avastamist või tuleb toetus maksta välja viie aasta jooksul ebaseadusliku töötamise võimaldamise avastamisest. Ühendmääruse § 14 lõige 3 sätestab käitumisviisi TRO kehtetuks tunnistamisel ja aluseta makstud toetuse tagasimaksmisel finantskorrektsiooni otsuse vormistamise nõuete kohaselt. Vastavalt ühendmääruse § 37 lõikele 7 on võimalik tunnistada TRO kehtetuks juhul, kui finantskorrektsiooni otsusega vähendatakse kogu TRO-s nimetatud toetust.

Lõige 2 sätestab, et toetuse saajal tuleb saadud toetus tagastada TRO kehtetuks tunnistava otsuse kohaselt.

Määruse 7. peatükis sätestatakse toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused.

Määruse §-s 23 sätestatakse toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused. Toetuse saaja õigusi ja kohustusi täpsustatakse TRO-s.

Lõike 2 kohaselt täidab toetuse saaja ühendmääruse §-des 10 ja 11 sätestatud kohustusi.

Samuti peab toetuse saaja ostude või riigihahangete korraldamisel lähtuma keskkonnaministri 29. juuni 2021. a määrusest nr 35 „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad tingimused“, mille kohaselt on eesmärk vähendada riigihangetega ostetavate asjade ja tellitavate teenuste mõju keskkonnale ja soodustada keskkonnahoidlikkust, pidades silmas toodete olemusringi ja selle keskkonnamõju. Määrusega on reguleeritud keskkonnahoidlikud kriteeriumid laiemalt levinud hangitavate esemete puhul: mööbel, puhastustooted ja -teenused, kontori IT-seadmed ning koopia- ja joonestuspaberid.

Samuti sätestatakse, et toetuse saajal tuleb tagada projektis osaleja kuulumine sihtrühma ning tõendada sihtrühma kuuluva isiku osalemist kavandatud tegevustes. Osalemise tõendamine kavandatud tegevustes tähendab, et toetuse saaja kogub osalejatelt taasesitatavas vormis

kinnituse tegevuses osalemise kohta. Sihtrühma kuuluvust hindab toetuse saaja talle kättesaadavate andmete põhisel.

Lõikes 3 sätestatakse, et partner on kohustatud täitma ühendmääruse § 10 lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustusi. Partneri ja toetuse saaja kohustused kattuvad suures osas. Erinevuseks on toetuse saaja kohustus tagada projekti elluviimine ettenähtud tingimustel nõutud tulemuse saavutamiseks, teavitada RÜ-d e-toetuse keskkonnas projektiga seotud andmete muutumisest ja tagastada tagasimaksmisele kuuluv toetus.

Taotleja ja partner, kui nad on hankijad riigihangete seaduse tähenduses, peavad lähtuma riigihangete seadusest. Kui toetuse saaja ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses, tuleb ostumenetluse korraldamisel ja läbiviimisel lähtuda ühendmääruse §-s 11 sätestatust.

Määruse 8. peatükis sätestatakse aruannete esitamisega seotud tingimused.

Määruse §-s 24 sätestatakse toetuse kasutamise seotud aruannete esitamise kord. Toetuse saaja on kohustatud esitama RÜ-le aruande projekti elluviimise kohta vähemalt üks kord aastas, kui TRO-s ei sätestata tihedamat aruande esitamise korda. Aruande esitamiseks tuleb toetuse saajal kasutada e-toetuse keskkonda. Samuti on toetuse saaja kohustatud esitama vastavalt RÜ nõudmisele projekti elluviimise kestel vahearuandeid.

Esitatud vahe- ja lõpparuannete puhul kontrollib RÜ 20 tööpäeva jooksul aruande registreerimisest e-toetuse keskkonnas, kas aruanne on nõuetekohaselt täidetud. Kui aruandes puudusi ei esine, kinnitab RÜ aruande. RÜ-l on õigus nõuda kümne tööpäeva jooksul aruande täiendamist, kui ta leiab, et esitatud info on ebapiisav.

Samuti sätestatakse, et toetuse saaja peab lõpparuande lisana esitama vabas vormis ülevaate strateegia „Eesti 2035“ sihtide saavutamisest.

Määruse 9. peatükis sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Määruse § 25 sätestab toetuse maksmise korra.

Lõikes 1 sätestatakse toetuse maksmine tuginedes ühendmääruse § 27 lõikes 1 sätestatule, mis tähendab, et makse aluseks olev abikõlblik kulu on tekkinud ja tasutud. Ühikuhinna ja ühtse määra alusel hüvitatavate abikõlblike kulude puhul makstakse toetust ühendmääruse § 28 lõigetest 1 ja 3 tulenevalt.

Toetuse maksete tegemisel lähtutakse ka ühendmääruse §-des 24–26 sätestatust ning käesolevas määruses ja TRO-s sätestatud kulude abikõlblikkuse arvestamise korrast ja maksete tegemist täpsustavatest tingimustest ja korrast.

Lõike 2 kohaselt esitatakse makse saamise aluseks nõutud dokumendid ja tõendid RÜ-le e-toetuse keskkonna kaudu.

Lõikes 3 täpsustatakse, et makse saamiseks nõutud dokumendid ja tõendid tuleb esitada üks kord kuus, kuid kõige harvemini üks kord kvartalis.

Määruse § 26 sätestab ettemaksete tegemise korra. Ettemakseid võib teha põhjendatud juhtudel toetuse saajast mittetulundusühingule või sihtasutusele, kes ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega

abi saaja ega riigiasutus (kavandatud tegevused seda ei ole). Ettemaksete tegemist on reguleeritud ühendmääruse § 30 lõigetes 1–5. Ettemakseid ei tehta ka riigiasutustele, kuna neile on tagatud riigieelarvest sildfinantseerimise vahendid [kassalise teenindamise eeskirja](#) kohaselt. Ühendmääruse § 30 lõike 1 punkt 1 sätestab piirangud ettemakse suurusele, mis võib olla korraga kuni 40% projektile määratud toetuse summast. TAT-ga nähakse ette, et ühendmääruse § 30 lõikes 3 nimetatud ettemakse kasutamisperiood on 90 kalendripäeva ning selle aluseks on kuni kolmekuine rahavajaduse prognoos. Saadud ettemakse tuleb 90 kalendripäeva möödumisel vähemalt 80% ulatuses ära kasutada ning tõendavad dokumendid RÜ-le tähtaegselt ehk 15 kalendripäeva jooksul esitada, et saadud ettemakse lugeda makstud toetuseks ning tekiks eeldus järgneva ettemakse tegemiseks.

Määruse § 27 sätestab makse menetlemise peatamise. RÜ võib toetuse maksmise aluseks olevate dokumentide või ettemakse kasutamise tõendamise menetlemise osaliselt või täielikult peatada ühendmääruse §-s 33 nimetatud juhtudel, milleks võib olla puudulikkus makse või ettemakse kasutamise tõendites ja RÜ vajadus saada lisainformatsiooni. Samuti võib maksed peatada olukorras, kus esineb küsitavusi menetluses oleva makse või projekti raames varem tehtud makse abikõlblikkuses. RÜ võib makse menetlemise osaliselt või täielikult peatada ka juhul, kui on ilmnenud kahtlus toetuse saaja võimekuses viia ellu tegevusi või saavutada kavandatud tulemusi ettenähtud ajaraamis, esineb toetuse kasutamisega seotud kohustuste täitmata jätmist ning olukorras, kus maksetaotlusega taotletavat toetuse summat on võimalik tasaarveldada finantskorrektsiooni otsuse kavandis nimetatud tagasimaksmisele kuuluva toetusega ja on ilmnenud ühendmääruse § 34 lõike 1 punktis 4 nimetatud asjaolud või esineb põhjendatud kahtlus nendes.

Määruse 10. peatükk sätestab finantskorrektsioonide tegemise ja vaiete esitamise korra.

Määruse §-s 28 kehtestatakse finantskorrektsioonide tegemise ja toetuse tagastamise kord. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt ÜSS2021_2027 §-des 28–30 ja ühendmääruse §-des 34–38 sätestatule. Ühendmääruse §-des 34–36 on sätestatud finantskorrektsiooni tegemise ja tegemata jätmise alused ja finantskorrektsiooni protsendimäärad ning §-des 37 ja 38 on sätestatud finantskorrektsiooni otsuse vormistamise nõuded ja tingimused toetuse tagasimaksmise ajatamiseks.

Määruse §-s 29 viidatakse vaide esitamise erisustele.

Määrusel on neli lisa.

Lisa 1 on ekspertide hindamislehe vorm, mille alusel projekte hinnatakse.

Lisa 2 on § 4 lõike 1 punkt 1 nimetatud taotleja enesehindamise vorm.

Lisa 3 on partneri kinnituskiri (vorm).

Lisa 4 SKA § 4 lõike 1 punkt 1 nimetatud tegevuse hindamisleht.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Määruse koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1060/2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta, ning nende ja

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika suhtes kohaldatud finantsreeglid;

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1057/2021, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

4. Määruse mõjud

Toetuse andmise raames pakutakse tegevusi sihtrühmadele, kes on tööturul ebasoodsas olukorras ning vajavad tööturule liikumiseks ja seal püsimiseks täiendavat tuge.

Lähtudes strateegias „Eesti 2035“ seatud eesmärkidest toetatakse avatud taotlusvoorudes projekte, mis soodustavad tööturul ebasoodsas olukorras olevate ja väiksema tööalase konkurentsivõimega inimeste tööle asumist ja tööturul püsimist. Rakenduskavas on seatud eesmärgiks, et 40% projektis osalenutest, määruse § 5 lõike 1 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul vähemalt 25% projektis osalenutest oleksid kuus kuud pärast projekti lõppemist asunud tööle või alustanud füüsilisest isikust ettevõtjana.

Sotsiaalne mõju

Mida kauem on inimene tööta, seda keerulisem ja kulukam on teda tööturule tagasi tuua, sest vähenevad tema töövalmidus ja motivatsioon ning vananevad tema oskused, mis toetavad tööturule liikumist ja seal püsimist. Ühtlasi suureneb vaesusesse sattumise risk, millega kaasnevad omakorda terviseriskid, probleemid peresuhetes ja sotsiaalne tõrjutus. Noorte suur tööpuudus mõjutab omakorda noore tulevikuväljavaateid ning suurendab töötuks jäämise riski edasises elus. Eesti tööjõu-uuringu andmetel oli 2022. aastal NEET-noori vanuses 16–26 aastat 20 800 ning pikaajalisi töötuid oli 2021. aastal 10 500. Kuna sihtrühma kuuluvad inimesed ei õpi ega tööta, vajavad nad toimetulekuks tihti perekonna ja/või riigi abi. Projekti tegevustes osalemise järel peaksid suurenema nende tööalane konkurentsivõime ja võimalused tööd leida. Kuna töö leidmise korral paraneb eelduslikult leibkonna toimetulek, omab määrus teatavat mõju majandusele, mõjutades leibkondade tulusid. Nii väheneb töö leidmisel ka vajadus riigi makstavate toetuste järele. Ühtlasi aitavad avatud taotlusvoorudes elluviidavad tegevused vähendada elanikkonnarühmade sotsiaalmajanduslikku ebavõrdsust ning luua võrdseid võimalusi ühiskonnaelus osalemiseks. Tööalase konkurentsivõime suurendamine aitab omakorda vähendada sihtrühmade sotsiaalset tõrjutust või selle süvenemist.

Määrus ei oma olulist mõju halduskoormusele. Varem on peamisteks toetuse taotlejateks olnud mittetulunduslikud organisatsioonid, kellel on kohustus edastada RÜ-le teavet projektis osalejate, projektis tehtud kulude jms kohta. 2017. aastal tehtud struktuurivahendite rakendusskeemide tõhususe ja toetuse saajate halduskoormuse hindamise⁷ lõpparuandest selgus, et olenemata tõhustatud andmekorjest (registripõhine) on koormus andmekorjel suur nii toetuse saajate kui ka RÜ-de seisukohast. Uuel perioodil toimub ESF-i projektide andmekorje sündmuste infosüsteemi kaudu, mis võimaldab protsessi lihtsustada ning vähendada nii RÜ-de kui taotlejate halduskoormust.

Regionaalareng

Regioonide majandusarengu vaatenurgast on oluline tagada vajaliku hulga ja oskustega tööjõud, mistõttu on oluline vähendada praegu tööturul olevate mitteaktiivselt osalejate hulka

⁷ „Struktuurivahendite tõhususe ja toetuse saajate halduskoormuse hindamine“ 2017 (Ernst & Young Baltic AS, SA Praxis) <https://pilv.rtk.ee/s/KrZksHBCtqsBkwa?dir=undefined&openfile=34454>.

ja tuua nad tööhõivesse. Käesoleva määruse eesmärk on aktiveerida ja toetada töötuid ning tööturu vaates mitteaktiivseid inimesi ja NEET-sihtrühma noori.

Määruse raames kavandatud tegevuste mõju piirkondade regionaalarengule on kaudne, elluviidavad tegevused mõjutavad eri piirkondade tööhõive erinevusi ja aitavad neid tasandada. Mõju regionaalarengule ilmneb töötute tööle aitamises ning tööturul mitteaktiivsete ja NEET-sihtrühma noorte aktiveerimises, sest nende tööturule liikumine avaldab positiivset mõju piirkonna majandusele ja toetab seeläbi regionaalarengut. Enam tuge vajavate sihtrühmade aktiveerimine ja tööturule toomine ning nende hõives püsimise toetamine omab positiivset mõju nii sihtrühma elukoha regioonile kui tööturule tervikuna. Määrus ei keskendu ühele kindlale regioonile, kuna määruse sihtrühma liikmed elavad võrdlemisi harjusalt eri piirkondades üle Eesti ning nende aktiveerimine ja tööturule toomine on oluline regionaalselt paiknemisest olenemata.

Toetatavad tegevused ei ole regionaalsed, kuna regiooniti on nii töötuse määras kui ka noorte töötuse määras ja NEET-noorte määras, samuti mitteaktiivsuse ja heitunute määras olulised erinevused, kuid arvestada tuleb ka seda, et vastavate näitajate protsentuaalselt suurem määr ei tähenda arvuliselt suuremat hulka sihtrühma esindajaid. Statistikaameti andmetel oli töötuse määr Eestis 2022. aastal 5,6%. Seejuures on töötuse määr kõrgeim Kirde-Eestis, kuid kõige rohkem on töötuid Põhja-Eestis. 2022. aastal oli Statistikaameti andmetel Eestis pea 40 000 töötut, kes nii nagu ka mitteaktiivsed koonduvad peamiselt Põhja-Eesti piirkonda (21 000), jäädes muudes piirkondades oluliselt alla 10 000. Mitteaktiivsete arv vähenes 2022. aastal eelmise aastaga võrdluses, kuid haiguse või vigastuse tõttu tööturult eemal olivate arv suurenes 39 000 võrra. Heitunute arv suurenes aastaga 2700 võrra ja jõudis 11 600-ni. Töötutest ca 26% moodustasid pikaajalised töötud.

Noorte töötus kasvas järsult COVIDi kriisi tõttu ja selle tase on püsinud kõrge siiani. Kuigi 2021. aastal noorte olukord pisut paranes, võis 2022. aasta I poolel märgata uuesti noorte töötuse kasvu. Aasta teisel poolel noorte töötus küll vähenes, kuid aasta keskmine noorte töötuse määr (18,6%) jäi kõrgemaks kui 2021. aastal (16,7%). Ehkki 2023. aasta I kvartali näitajad on olnud positiivsed, kuivõrd 2023.a. I kvartalis oli noori töötuid 6200 ning noorte töötuse määr langes 11,5%-ni, on see siiski oluliselt kõrgem kui üldine töötuse määr ning majanduse olukord on Ukraina sõja tõttu ebakindel. Aasta lõikes prognoositakse töötuse kasvu⁸. Noored loetakse töötuks ka siis, kui nad otsivad tööd õpingute kõrvalt. 2022. aasta oli selliseid noori 48%. Probleemaatilisem on olukord siis, kui noor ei õpi ega tööta, ehk kuulub nn NEET noorte hulka. 2022. aastal oli Eestis NEET noori, kes ei tööta, ei õpi ega osale koolitusel, 20 800 ja NEET määr oli 10,6%. Nii nagu mitteaktiivsed ja töötud, koondub ka põhituumik NEET-noori Põhja-Eestisse (9300) ja Lõuna-Eestisse (6100), jäädes mujal Eesti piirkondades 2100 ja 2400 vahele. Euroopa Komisjoni eesmärk aastaks 2030 on, et NEET noorte osatähtsus (15-29a) ei ületaks 9%⁹. Eesti on seadnud sama eesmärgi.

Määruse sihtrühmade puhul on enamasti tegemist põhjalikumate tähelepanu vajavate probleemide kombineerumisega. Samas ei ole avatud taotlusvoorude projektid ainsad, millega nimetatud sihtrühmade puhul tegeletakse. Lisaks pakub neile sihtrühmadele tööturul tuge töötukassa. Võrreldes töötukassa kaudu sihtrühmadele suunatud vahenditega on käesoleva määruse kaudu toetatavate tegevuste ulatus väga piiratud. Määruse eesmärk on anda lisavõimalus nendele toetuse saajatele, kes soovivad ja suudavad pakkuda täiendavat tuge.

⁸ <https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos>; <https://www.eestipank.ee>

⁹ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/et/index.html>

Ühtlasi on eesmärk keskenduda sihtrühmale tervikuna, mõjutades seeläbi kogu Eesti tööturгу, ning panustada seeläbi tööhõive kasvu ja tööturul mitteaktiivsuse vähenemisse. Kindlat piirkonda fookusesse võtmata võib eeldada, et toetust taotletakse regioonides, kus sihtrühma esindajaid on rohkem, probleem on teravam ja toetuse saajad on tegevuste elluviimiseks piisavalt võimekad.

Võrdsed võimalused, võrdõiguslikkus ja ligipääsetavus

Sekkumiste ettevalmistamisel ja rakendamisel arvestatakse nende võimaliku mõjuga võrdsusele, kaasamisele ja mittediskrimineerimisele ning vajaduse korral kohandatakse tegevusi olukorrast lähtuvalt. Taotlusvoorude kavandamisel ja rakendamisel on arvestatud meeste ja naiste erinevate võimalustega tööturul. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel tagatakse, et projektis osalemine loob võrdset väärtust nii naistele kui meestele.

Elluviidavad tegevused panustavad tööturul ebasoodsas olukorras olevate naiste ja meeste tööturule integreerimisse erinevate tegevuste kaudu, mille puhul on lähtutud nii grupi kui ka indiviidi vajadustest. Tegevuste eesmärk on toetada tööturul ebasoodsas olukorras olevate naiste ja meeste tööturule naasmist, olenemata nende soost. Osa avatud taotlusvoorude raames elluviidavatest tegevustest viiakse ellu koostöös kohaliku omavalitsusega, mistõttu võidakse projekti elluviimisel osutada projektis osalejatele ka nende vajadustest tulenevalt avalikke teenuseid.

Määruse § 5 lõike 1 punktis 5 nimetatud tegevus on suunatud naiste tööhõive ja tööalase konkurentsivõime suurendamisele, samuti tööturul toimetuleku toetamiseks vajalike oskuste omandamisele nendes valdkondades, kus on suurem tööpuudus. Tegevuse raames toetatakse naiste oskuste arendamist ja tööturule lõimumist töötuse korral, samuti võimaldatakse tegevuse raames juba tööturul aktiivselt osaleval naisel omandada uued oskused, mille najal on võimalik asuda tööle uues valdkonnas ja liikuda edasi tasuvamale töökohale. Omandatud ajakohased oskused suurendavad projektis osaleja konkurentsivõimet projektifookuseks valitud valdkonnas, mis üldjuhul on sektor, mis kannatab tööjõupuuduse all. Üheks selliseks valdkonnaks on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, kus on tööjõupuudus ja kus naiste hõivatus osakaal võrreldes meestega on märgatavalt väiksem ja/või on naised ametikohtadel, kus nendele makstav tasu on madalam kui meestel. Seetõttu võimaldab naistele asjakohaste oskuste õpetamine neid tööpuuduse all kannatavas sektoris kohe praktikas rakendada. Oskuste arendamise kaudu on naistel võimalik liikuda paremini tasustatud töödele ning seeläbi tagada suurem võrdsus tööturul.

Teenuste planeerimisel ja osutamisel arvestatakse, et sihtrühma kuuluvad inimesed võivad olla nt liikumis-, nägemis- või kuulmispuudega, mistõttu jälgitakse tegevuste elluviimisel, et osalejatele oleks tagatud ligipääs tegevustele olenemata nende erivajadusest. Taotlusvoorude ettevalmistamisel ja hilisemal rakendamisel tagatakse, et osaleja ei saa talle osaks diskrimineerimine. Toetatavate tegevuste raames osutatavate teenuste puhul lähtutakse osaleja vanuselisest eripärast ja püütakse kõrvaldada neid barjäre, mis neil on takistuseks tööturule sisenemisel.

Elu- ja looduskeskkond

Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi kohaselt ei oma meede olulist kahju kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele ning seega puudub vajadus täiendavate leevendusmeetmete kehtestamiseks. Toetatud

tegevused ei tohiks suurendada negatiivset keskkonnamõju, sealhulgas tuleb koolituste korraldamisel ja teadlikkuse suurendamisel taaskasutada maksimaalselt materjale ja vahendeid ning planeerida üritusi läbimõeldult, et nendel osalemine oleks vähima ökoloogilise jalajäljega. Teenuste ja toodete hankimisel tuleb järgida keskkonnanahoidlike riigihangete põhimõtteid. Keskkonnanahoidlik riigihange on protsess, mille käigus püüavad ametiasutused hankida selliseid kaupu, teenuseid ja ehitustöid, mille keskkonnamõju on kogu nende olulusringi jooksul väiksem kui sama põhiülesandega kaupadel, teenustel ja ehitustöödel, mida muul juhul hangitaks.

Andmekaitsealane mõjuhindang

Toetatav sihtrühm on väiksema tööalase konkurentsivõimega mittetöötavad ja mitteõppivad inimesed, kelle tööle asumist ja tööl püsimist rahastust saanud projektide raames toetatakse. Täpsemad toetatavad tegevused ja sihtrühmad on välja toodud määruse §-s 4. Toetuse saajal on kohustus vastavalt ÜSS2021_2027 § 19 lõikes 3 sätestatule koguda osalejate andmeid, mis on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1057 artiklis 17 ning I lisas, ning ta peab need esitama RÜ-le.

Toetuse saajad töötlevad isikuandmeid kooskõlas kehtivate õigusaktidega, sealhulgas kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ning selliste andmete vaba liikumise ja direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, ja rakendavad asjakohaseid meetmeid, et kaitsta isikuandmeid juhusliku või ebaseadusliku hävitamise, juhusliku kaotamise, muutmise, lubamatu avalikustamise või ligipääsu eest.

ÜSS2021_2027 §-de 23 ja 24 alusel ning kooskõlas § 25 lõikega 1 (õigus saada juurdepääs asjakohasele teabele) kontrollitakse projektis toetuse kasutamist ning töödeldakse selleks vajalikke isikuandmeid. Tulenevalt vajadusest kontrollida projektides osalevate inimeste kuulumist sihtrühma, teeb RÜ tõenäoliselt enamiku sihtrühma liikmete kohta lisapäringu nende tööga hõivatuse kontrollimiseks. Kontrollitakse tööga hõivatust töötamise registri ja seal sisalduvate maksuandmete järgi. RÜ teeb päringuid vastavalt Euroopa Komisjoni ja ESF+i rahastusega seotud juhenditele ning asutuse sisekorrale. RÜ jaoks on isikuandmete töötlemine meetme rakendamiseks tavapärane praktika ning loodud on meetmed kaasnevate riskide maandamiseks, sealhulgas järgitakse konfidentsiaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtteid. Projekti käigus teavitatakse projektis osalejaid andmete töötlemisest.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse alusel rahastatavad kulud kaetakse Euroopa Sotsiaalfond+-ist (70%) ja riigi kaasfinantseeringust (30%).

Määruse rakendamise eeldavateks tuludeks saab kaudselt lugeda tööle rakendunud inimeste töötamisest tuleneva maksutulu. Lisaks maksutulu laekumisele vähenevad projektide elluviimisel projektides osalevate inimeste tööle rakendumise korral riigi kulud sotsiaaltoetuste maksmisele. Pärast perioodi 2021–2027 EL-i tegevuste lõppu analüüsitakse hästitoimivaid ja kulutõhusaid lahendusi ja nende rahastamise võimalusi riigieelarvest või töötuskindlustuse vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse eelnõu kooskõlastamine

Määruse eelnõu väljatöötamisse oli kaasatud Riigi Tugiteenuste Keskus. Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Kultuuriministeeriumile ja e-posti teel Riigi Tugiteenuste Keskusele ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile. Samuti edastati eelnõu EISi kaudu arvamuse avaldamiseks ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile.

Tähtajaks eelnõud kooskõlastas Keskkonnaministeerium märkusteta, Rahandusministeerium, Kultuuriministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium kooskõlastasid vaikimisi: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/bb08cc3d-189e-4e76-b73a-3ea6967cc44d>. Mitteametlikult e-posti teel esitatud kommentaaridega arvestamise kohta koostatud tabel (täpsemalt vaata seletuskirja lisa 3). Mitteametlike kommentaaridega on määruse ja seletuskirja tekstis arvestatud ning tabel saadeti märkuste esitajatele e-posti teel teadmiseks.

Seletuskirja lisad:

1. Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht
2. Riskide hindamine
3. Kommentaaridega arvestamise tabel